

Delavska enotnost

Glasilno Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Ljubljana, 20. februarja 1997 ☆ številka 6 ☆ letnik 56

PRVI KROG POGAJANJ BO KONČAN DO ZAČETKA MARCA

Pogajanja o novi splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo se bodo nadaljevala tudi ta četrtek. Obe pogajalski strani namreč želita prvi krog pogajanj končati do konca marca.

Kot nam je povedal **Gregor Miklič**, so prejšnji teden porabili največ časa za določbo o ugotavljanju presežnih delavcev. »V igri« sta bili dve metodi, izločilna in kumulativna. Po prvi bi za določanje presežnih delavcev uporabili posamezne kriterije po njihovem vrstnem redu. Na prvem mestu bi bila verjetno uspešnost posameznika pri delu. Pri kumulativni metodi pa bi za določanje presežnih delavcev uporabili vse kriterije. Pogajalci so se glede tega dogovorili le, da bodo med obema metodama poiskali kompromisno rešitev.

Neusklajeni so tudi pogledi na varstvo pri delu, ko gre za delo na domu. Delodajalci se želijo obveznostim iz tega naslova izogniti, sindikati pa predlagajo, naj imajo enake obveznosti kot znotraj podjetij.

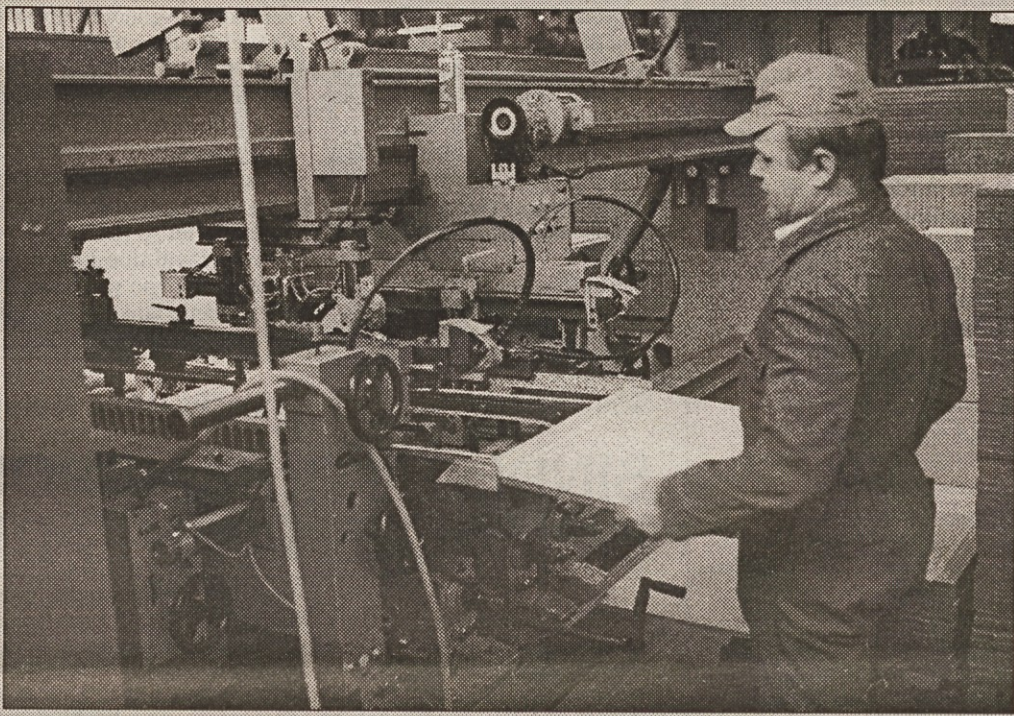
Delodajalska stran predlaga ukinitve plačane odsotnosti z dela zaradi smrti v družini, poroke, rojstva, selitve, nesreče. Sindikati temu odločno nasprotujejo.

Gregor Miklič meni, da bodo šele po končanem prvem krogu pogajanj lahko opravili dokončno inventuro odprtih vprašanj. Takrat bo tudi pravi čas, da se pogajalska ekipa posvetuje s sindikati, ki jih bo pogodba zadevala. V začetku aprila pa bodo posebne skupine, tudi zunanji strokovnjaki, morale obravnavati prioriteta nerazčiščena vprašanja nove pogodbe.

F. K.

Podpora pobudi za zavarovanje gozdov

Sreda, 14⁰⁰

Vodstva Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in sindikatov dejavnosti gozdarstva, lesarstva, kmetijstva, trgovine ter gostinstva in turizma so na današnjem sestanku načeloma podprli

pobudo Janeza Črnača za razpis referendumu "Zavarujmo naše gozdove". Svobodni sindikati Slovenije smo že več kot pred petimi leti, ko smo na javnem shodu protestirali proti takšnemu zakonu o denacionalizaciji, opozorili, da bo povzročil neposredno gospodarsko škodo državi, da ne omenjamo izgubljenih delovnih mest v gozdarski, lesni, kmetijski, trgovinski in drugih panogah.

Zato bodo Zveza svobodnih sindikatov Slovenije in njeni sindikati dejavnosti, ne glede na odnos političnih strank do pobude in njene politizacije, dosledno spremljali aktivnosti za razpis referendumu ter se vanje vključili vsebinsko in organizacijsko.

Mag. Dušan Semolič, predsednik ZSSS

O podaljšanju prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj pišeta **Lučka Böhm** na strani 2 in **Gregor Berkovec** z Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije na strani 12.

DELAVKE ISKRE RELEJEV STAVKAJO PRED TOVARNO

Konec minulega tedna stavkajoče delavke in delavci Iskre Relejev niso mogli v tovarno, saj so bila zjutraj vhodna vrata v podjetje zaprta, vstop so jim preprečevali tudi varnostniki. Kasneje so stavkajoči izvedeli, da jih je vodstvo podjetja zaradi pomanjkanja repromateriala uradno napotilo na kolektivni dopust, ne da bi jih o tem poprej sploh obvestilo. Območna organizacija Skei za Podravje je delodajalca že prijavila inšpekciji za delo zaradi kršitve določil zakona o stavki. Skei je inšpekcijo za delo prav tako obvestil, da delavci Iskre Relejev še vedno niso dobili decembrske plače. Stavkajočih delavk in delavcev ukrep delodajalca in izprtje v času stavke ni prestrašilo, sedaj pač stavkajo pred zaprtimi tovarniškimi vrati.

T. K.

Več na strani 2

Martin Muršič, sekretar sindikata obrtnih delavcev:

Socialne pravice, ki jih imamo, niso priletele z neba

stran 3

Mariborska livarna je pred kadrovsko prenovo in privatizacijo

stran 4

Podjetje Elrad Elektronika bi lahko še vedno uspešno poslovalo?

stran 9

»Gradovi« novodobnih podjetnikov v obrtni coni Trzin, ki se šopiri desno od štajerske vpadnice v Ljubljano, skrivajo tudi izkoriščanje delavcev. Zaposleni v Emoninem Ribarstvu, ki so tudi večinski lastniki podjetja, prejema le 80-odstotne plače, regresa za lansko in predlansko leto pa sploh niso dobili.

Več na strani 5

Nič nenavadnega – drugič

Piše: Rajko Lesjak

Nič nenavadnega ni bilo v teh dneh in nočeh, in slutnje so se uresničile, ko sem si s pomočjo Machiavellija («nikar ničesar ne povej, celo prijatelju ne, česar ne bi hotel povedati sovražniku...») pomagal razjasniti takratno programsko, kadrovsko in siceršnje kombinatoriko za oblast. Prvi predlog vlade morda sploh ni »padel« slučajno, morda je »padel« celo dogovorjeno. To ni nič nenavadnega, če vemo, kako se lahko v politiki nekoga preliči, še posebej tiste, ki ne vedo kaj vse se lahko dogaja za odrom in kdo vse lahko komu kaj prišepetava. Nič ni nenavadno, če v državnem zboru »pade« predlog za sestavo vlade, ki ima za svojo podporo le enega poslanca več od tistih, ki prežijo nanjo in hkrati storijo vse, da taka vlada »pade«.

Nenavadno pa bi bilo, če ne bi »šel skozi« predlog nove vlade s podporo 52 poslancev. To pa bi bilo malo nerodno. Še zlasti zato, ker sta novo vlado oblikovali stranki, ki sta na volitvah pravzaprav dobili največje zaupanje volilcev. Ta vlada bi se lahko »zgodila« že veliko prej, zakaj se ni, je drugo vprašanje. Danes se je zgodilo vse to, zaradi česar pravzaprav volitve so. No, volitve gotovo niso zato, da sestavimo pomladno opozicijo, pomladno pozicijo, pomladno alternativo, skratka, da ohranjamo neko vigred, na katero so pogledi tako ali tako različni. Sicer pa je v tem času pomladni trojček spominjal na črni teloh. Dalj si ga gledal, bolj je bila bolela glava. A s tem, ko je nekdo od teh vigrednikov ugotovil, da je bolje iti na oblast kot biti še nadaljnja leta v opoziciji, ni konec demokracije oziroma tako imenovane slovenske pomladi. Nasprotno, vse to, kar se godi, je del demokracije – s pripombo, da pač stane.

Za sindikate pa je pa ta vlada še bolj priročna; in da se jo stisniti in omajati, če bo za to potreba. Namreč, imeti v opoziciji dve socialdemokratski stranki, ni mačji kašelj. Seveda če gre za socialdemokratski stranki. Imeti še stranko, ki ji je blizu socialna politika, ki ji je blizu človek, ki ji je blizu družina in pravičnost, toliko lažje. In imeti na oblasti stranki in predsednika, ki bi v primeru konstruktivne nezaupnice imel zaveznike v parlamentu samo med svojimi, je za sindikate kar dobra pozicija. Zelo tenkočutna bo morala biti vlada pri delavsko-socialnih vprašanjih, ko bo imela v opoziciji to, kar ima v državnem zboru in številne sindikate, ki štiti jo ta delavsko-socialni interes. Bo pav tem obdobju precej tega: od socialnega sporazuma, delovnopravne zakonodaje (zakon o delovnih razmerjih, zakon o kolektivnih pogodbah, zakon o minimalni plači), pokojninske reforme do zdravstvene zakonodaje. Človek bi kar zavidal enim in drugim.

Vse to, kar so počeli politiki te dni, je gotovo legitimno dejanje. In jim gledati pod prste – je izguba časa. Povsem nekaj drugega pa je, koliko besed je bilo zastavljenih, koliko obljub danih naravnost s televizijskih zaslonov, prek časopisov, za eno in drugo stran. Danes pa preprosto ugotoviš, da gre za ljudi, ki jim dane besede in stiski rok pravzaprav nič ne pomenijo. In to je tisto, kar bode v oči.

Beseda namreč dobi pomen pri osebi. Sama po sebi je brez pomena. Kadar človek uporabi besedo, ji dal živ, resničen pomen. Pomen pride do človeka. Kaj vse je prišlo te dni do ljudi?

Če vse to zavrtimo nazaj, pazljivo prislunemo in vse to preberemo, ostanemo brez besed. Spet si bom sposodil Machiavellija: «Vsakdo ve, kako hvale vredno je, če vladar drži besedo in živi neoporečno, ne pa prekanjeno, vendar nam izkušnje naših dni kažejo, da so naredili velike reči prav vladarji, ki so se bore malo menili za dano besedo in znali lokavo goljufati ljudi, saj so navsezadnje posekali tiste, ki so se opirali na zvestobo postavam.» No, iz tega lahko nekako ugotovimo, da politiki nikoli niso bili mož beseda. Kdor je znal bolje lisjati, se je tudi bolje odrezal. Vendar je vse to treba dobro prebaviti, imeti trdo kožo, pospraviti čustva in znati ljudem pojasniti tako početje. Vse to uči, da so se politiki pripravljali obračati tako, kakor velevajo vetrovi, oziroma da so se pripravljali zmeraj, kadar terja potreba, v duhu spremenjati in biti drugačni. Po vsem tem sta dr. Janez Drnovšek in Marjan Podobnik zagotovo spretna politika. Zgodovinarji pravijo, da se zgodovina vrti kakor kolo: so trenutki, ko je nekdo na oblasti; so trenutki, ko je nekdo v opoziciji. S tem se je treba sprijazniti. Pa še nekaj: ni hujše izgube, kot če človek izgubi samega sebe – lažje je izgubiti oblast.

ZVEZA DOBILA POOBLASTILO ZA SKLEPANJE KROVNE POGODBE

Prostovoljno zdravstveno zavarovanje članov po 1. 1. 1998

Prostovoljno zdravstveno zavarovanje je pomembna naložba v zdravstveno in socialno varnost vsakega posameznika. Praktično vsak odrasli Slovenec je v preteklih štirih letih sklenil zavarovalno polico, ki mu omogoča brezskrben obisk pri zdravniku. Na ugodnost višine premije za prostovoljno zavarovanje vpliva seveda tudi popust. Ugoden popust je za 372.000 ljudi opredeljen v krovni pogodbi, ki jo je Zveza svobodnih sindikatov Slovenije podpisala decembra 1992.

S koncem leta 1997 se izteka zavarovalno obdobje, za katerega je Zveza svobodnih sindikatov podpisala to pomembno krovno pogodbo. Zveza, sindikati dejavnosti, območne organizacije in seveda zavarovanci ocenjujejo prednosti in pomanjkljivosti dosedanjega zavarovanja ter razmišljajo o pogojih zavarovanja po 1. 1. 1998. Navsezadnje so nekatere zavarovalnice, ki na slovenskem zavarovalniškem trgu ponujajo pakete prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja, že pripravile svojo ponudbo za čas po 1. 1. 1998. Ker je krovna pogodba, ki jo je decembra 1992 podpisala Zveza svobodnih sindika-

to, pripeljala v zavarovanje največ zavarovancev od vseh v Sloveniji, je Zveza tarča številnih ponudb zavarovalnic.

Sindikati dejavnosti so v februarju na svojih koordinacijah dvakrat razpravljali o prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju. Sklenili so, da je treba članu tudi po 1. 1. 1998 pomagati do kvalitetnega in varnega prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja. Poleg varnosti in kvalitete pa je seveda pomembna tudi sprejemljiva višina premije. Izkušnje iz preteklih let so pokazale, da je za zavarovalnice pomembno sklepati krovno pogodbo, ki v zavarovanje lahko na organizi-

ran način pripelje veliko število zavarovancev. Na tej podlagi se je mogoče pogajati za čim ugodnejše zavarovalne pogoje. Zato so sindikati dejavnosti sklenili, da bodo tudi po 1. 1. 1998 za svoje člane organizirali prostovoljno zdravstveno zavarovanje v okviru skupne krovne pogodbe namesto preko po dejavnosti razdobljenih pogodb. Zvezo so zato pooblastili, da se pogaja in sklene skupno krovno pogodbo za vse, ki se združujejo v Zvezi svobodnih sindikatov!

Sindikati dejavnosti so tudi ugotovili, da velja počakati, da svojo zavarovalniško ponudbo predstavijo vse zavarovalnice in da ne velja na vrat na nos zgrajati prve ponudbe. Časa za pogajanja je dovolj, član svobodnih sindikatov zasluži najugodnejše in varno prostovoljno zdravstveno zavarovanje!

Sindikati dejavnosti so tudi opozorili na namero, da Zveza svobodnih sindikatov za svoje

člane sklene ugodno nezgodno zavarovanje. Menili so, da je potrebno ob pogajanjih za prostovoljno zdravstveno zavarovanje hkrati raziskati tudi možnost kombinacije tega zavarovanja z ugodnim nezgodnim zavarovanjem.

Na podlagi takšnih sklepov, ki jih podpirajo tudi v območnih organizacijah ZSSS (te so v preteklosti opravile ogromno dela v zvezi s prostovoljnim zavarovanjem), je sekretar ZSSS Rajko Lesjak že navezal stik z zavarovalnicami in zahteval njihove pisne ponudbe. Sindikati dejavnosti so imenovali tudi petčlansko delovno skupino, ki mora zbrati podatke o ponudbi na slovenskem zavarovalniškem trgu, in upoštevajoč jasna navodila in pooblastila, izbrati najboljšo ponudbo. Končna odločitev bo skupna.

Dejstvo je, da je svojo ponudbo za prostovoljno zdravstveno zavarovanje po 1. 1. 1998 do sedaj predstavila še ena sama zavarovalnica. Druga je svojo ponudbo napovedala konec tega meseca. Preostale zavarovalnice še niso predstavile svoje ponudbe. Sindikati dejavnosti menijo, da se velja informirati o vsaki ponudbi in na tej podlagi izbrati najboljšo. Časa je dovolj. Kdo bo izbral prvi, ne bo nujno izbral najbolje!

Lučka Böhm

Šesti teden stavke v podjetju Iskra Releji iz Makol

SINDIKAT TERJA SPOŠTOVANJE ZAKONITIH PRAVIC DELAVCEV

Delavke in delavci podjetja Iskra Releji iz Makol stavkajo za izplačilo zaostalih plač in regresa za letni dopust že šest tednov. V boju za njihove zakonite pravice jim stoji ob strani sindikat kovinske in elektroindustrije. Nekateri sindikatu očitajo, da z dolgotrajno stavko uničuje podjetje. Sindikalisti pa odgovarjajo, da v borbi za zakonite pravice delavcev ne morejo in ne mislijo popustiti, bojujejo pa se samo za ohranjanje plačanih delovnih mest, na katerih bodo delavci uživali pravice, ki jim jih daje slovenska zakonodaja.

Triintriideseti dan stavke delavk in delavcev v podjetju Iskra Releji v Makolah, ki stavkajo že od šestega januarja, sta stavkajoče ponovno obiskala predsednik in sekretar območnega odbora Sindikata kovinske in elektroindustrije za Podravje, Branko Medik in Edi Ozimič. V podjetju sta se pogovarjala s predstavnikoma stavkovnega odbora, ki ga vodi predsednica sindikata kovinske in elektroindustrije Marija Umiljenovič. Kaj pravijo o stavki predstavnikovi Skee?

«Ne vemo več, na koga naj se obrnemo in koga naj zaprosimo, da bi nam pomagal. Stavkamo že šesti teden. Kakor kaže, pa skoraj nikogar – razen sindikata Skee – v tej državi ne skrbi, kaj se dogaja v našem podjetju, ki delavcem ne zagotavlja več socialne varnosti. Kako naj preživljamo svoje družine?» se sprašuje Marija Umiljenovič.

«Delavke in delavci podjetja Iskra Releji še vedno stavkajo za izplačilo lanskoletnega regresa za letni dopust (omeniti velja, da delavci v tem podjetju niso dobili regresa za letni dopust v letih 1992, 1993, 1994 in

1996, regres za leto 1995 pa so izsilili s tridnevno stavko) in decembrske plače, saj so zadnjo plačo za november prejeli konec decembra. Pa še to plačo je delodajalec zaradi stavke v novembru, ki bi po zakonu morala biti v celoti plačana, samovoljno zmanjšal,» pravi Edi Ozimič. «Direktor podjetja Iskra Releji Viktor Korošec ne spoštuje internega sporazuma, ki ga je 27. novembra lani sam podpisal s stavkovnim odborom in Skee v podjetju. S podpisom omenjenega sporazuma se je obvezal, da bo delavcem izplačal lanske regrese za letni dopust v dveh obrokih (prvega naj bi delavci dobili decembra lani, drugega pa januarja letos). Poleg tega se je delodajalec obvezal, da bo do konca leta svoje interne akte uskladi z določili panožne kolektivne pogodbe in da ne bo kršil določil zakona o stavki. Po podpisu internega sporazuma je direktor Korošec stavkajočim zagotovil, da bo odstopil, če ne bo mogel izpolniti njihovih zahtev. Ker danih obljub ni izpolnil, stavkajoči sedaj od njega terjajo, naj odstopi.»

Stavkajoči delavci so direktorju že poslali javno pismo v katerem od njega zahtevajo, naj odstopi. Poleg razlogov ki jih je našel Ozimič, delavci direktorju med drugim očitajo tudi, da s svojimi sodelavci ni sposoben zagotoviti minimalne socialne varnosti zaposlenim, da v petih letih ni uspel sanirati podjetja, da je zaposlenim iz leta v leto dajal lažne obljube, da je podjetje zaradi slabega vodenja v brezizhodnem položaju, da je izkoriščal zaposlene ter da je ogrozil eksistenco zaposlenih in njihovih družin. Zaradi vsega tega stavkajoči zahtevajo od Viktorja Korošca, da nemudoma odstopi s položaja direktorja podjetja Iskra Releji.

Delodajalec očita sindikatu, da s stavko uničuje podjetje. «Stavka zares traja že dolgo časa, vendar samo zaradi tega, ker delodajalec ne kaže pripravljenosti, da bi izpolnil upravičene stavkovne zahteve delavcev. Delavci ne zahtevajo od delodajalca nič več, kot jim pripada po zakonu o izvajanju socialnega sporazuma,» pravi Edi Ozimič. «Delavci so v sindikatu za to, da jih štiti. Če se delavci v najtežjih trenutkih zato, da bi zavarovali svoje zakonite pravice, obrnejo na sindikat, jim je le-ta dolžan pomagati. Delavke in delavci podjetja Iskra Releji se preprosto niso več pripravljene pustiti izkoriščati.»

«Sicer pa moram povedati, da delavkam in delavcem podjetja Iskra Releji iz Makol pomeni regres za letni dopust, ki ga štiri leta niso prejeli, več kot dve mesečni plači. Delavke, ki prejemale po 37.000 tolarjev neto mesečne plače, regres za letni dopust zares nujno potrebujejo za preživljanje svojih družin, ali ne?» je prepričan Edi Ozimič. «V boju za spoštovanje tistih pravic delavcev, ki jih določa zakon, sindikat ne more in ne sme popuščati. Sindikalisti se sicer borimo za ohranitev delovnih mest, vendar za ohranitev plačanih delovnih mest. To pomeni, da se borimo za ohranitev tistih delovnih mest, ki delavcem zagotavljajo z zakonom določene pravice in socialno varnost. Če bi se sindikat odpovedal temu svojemu osnovnemu poslanstvu, bi pogajanja za podpis socialnega sporazuma in kolektivnih pogodb in zakoni, ki so sprejeti na tej osnovi, izgubili smisel. Naša država se ne bi več smela razglašati za pravno in socialno državo. Pravice, ki jih dajejo delavcem državni zakoni, je preprosto treba spoštovati.»

Kaj pa meni o stavki v podjetju Iskra Releji Branko Medik? «Delavke in delavci so potrpežljivi in strpni. Stavka je zares na izredno visoki kulturni ravni. Po drugi strani pa direktor Viktor Korošec daje delavcem prazne obljube. Ogorčen sem tudi zaradi tega, ker je direktor nekorekten do sekretarja območnega odbora Skee za Podravje Edija Ozimiča. Po informacijah, ki sem jih dobil od stavkajočih, direktor delavcem cinično govori, naj kar stavkajo, ker jim bo Ozimič za čas stavke prinesel denar v torbi, kakor da ne bi vedel, kakšna je vloga sindikata.»

Po besedah Branka Medika direktor Korošec tudi zavaja javnost. «Trdi, da v podjetju delata dve tretjini zaposlenih in da stavkajoči grozijo stavkomozom ter jim razbijajo šipe na domovih. Reči pa moram, da vse to ni res, saj deljansko stavkata dve tretjini delavcev, poleg tega pa stavkajoči delavci nikomur ne grozijo, temveč se samo z demokratičnimi in zakonitimi sredstvi zavzemajo za svoje pravice. Dejstvo pa je, da direktor ne spoštuje sporazuma, ki ga je lastnoročno podpisal s stavkovnim odborom in sindikatom, kar ni mogoče označiti kot razumno ravnanje. Na osnovi vsega, kar sem videl in slišal v podjetju sumim, da gre pri vsem skupaj lahko tudi za kakšno špekulacijo s proizvodnimi programi in napravami, delavci pa so samo žrtve. Sprašujem pa se, kje je država in njeni represivni organi (denimo inšpekcija za delo), ko nekdo tako grobo krši pravice delavcev, kakor se to dogaja v podjetju Iskra Releji. Zakaj država dopušča, da sklada oziroma državna podjetja kupujejo tako imenovani »kapitalisti brez kapitala«, ki nimajo niti toliko denarja, da bi delavcem plačali »špricer«, kaj šele, da bi jim dali plačo po kolektivni pogodbi? Ali takšni novodobni lastniki mislijo, da bodo lahko poplačali kredite za nakup tovarne na ta način, da bodo delavce prikrajšali za njihove zakonite pravice? Žrtve takšnega načina privatizacije družbenega oziroma državnega premoženja, kakršnemu smo priča v primeru Iskra Releji, so samo delavke in delavci ter njihove družine.»

Branko Medik pa vidi še eno dimenzijo problema. «Krivice, ki jih doživljajo delavke in delavci podjetja Iskra Releji, se dogajajo na podeželju, kjer se ljudje med seboj bolj poznajo in so v vsakodnevem stiku. Kdo bo odgovoren za to, če bo kakšnemu domačinu prekipelo in bo segel po sredstvih, ki jih nihče ne odobrava? Morda bi odgovorni, zlasti pa tisti, ki so zadolženi za delovanje pravne države, morali razmisliti tudi o tem, opozorilo predsednika območnega odbora Sindikata kovinske in elektroindustrije za Podravje. Tudi delavci v podjetju Iskra Releji iz Makol so v boju za spoštovanje zakonitih pravic delavcev, ki jih določa zakon, sindikat ne more in ne sme popuščati. Sindikalisti se sicer borimo za ohranitev delovnih mest, vendar za ohranitev plačanih delovnih mest. To pomeni, da se borimo za ohranitev tistih delovnih mest, ki delavcem zagotavljajo z zakonom določene pravice in socialno varnost. Če bi se sindikat odpovedal temu svojemu osnovnemu poslanstvu, bi pogajanja za podpis socialnega sporazuma in kolektivnih pogodb in zakoni, ki so sprejeti na tej osnovi, izgubili smisel. Naša država se ne bi več smela razglašati za pravno in socialno državo. Pravice, ki jih dajejo delavcem državni zakoni, je preprosto treba spoštovati.»

Tomaž Kšela

NAROČILNICA

Naročamo izvod(ov) Delavske enotnosti. Časopis pošiljajte na naslov:

Plačnik teh izvodov je:

Naročnino bomo plačevali vsake tri mesece. Posamezna številka stane 150 tolarjev.

Za naročnika:

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 in je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije

Izdaja Svet ZSSS, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana • Za izdajatelja Rajko Lesjak, tel. 310-760 • V. d. odgovornega urednika Franček Kavčič, tel. 313-942, 13-16-163 • Casopis urejajo: Tomaž Kšela (Sindikati), Damjan Križnik (Sindikati zaupnik), Boris Rugelj (Na tržnem preplihu), Bora Zlobec (lektorica), Brane Bombač (oblikovanje in prelom), Sašo Bernardi (fotografija), Jožica Anžel (tajnica) • Naročnina 321-255 • Posamezna številka stane 150 tolarjev • Ziro račun 50101-678-47511 • Tisk: Dnevnik, Ljubljana, Kopitarjeva 6

**Obvestilo
bralcem
in
sodelavcem**

Prosimo Vas, da vsa pošta, naslovljena na Delavsko enotnost, pošiljate na njen novi naslov: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana, poštni predal 97.

Uredništvo

Martin Muršič, sekretar Sindikata obrtnih delavcev Slovenije

SOCIALNE PRAVICE, KI JIH IMAMO, NISO PRILETELE Z NEBA

Sekretar Sindikata obrtnih delavcev Slovenije je najprej nekoliko podvomil, da bi bilo za bralce lahko dovolj zanimivo suhoparno naštevaje in pojasnjevanje aktivnosti sindikata v preteklem letu. Meni, da delavci tega ne berejo radi, raje prebirajo kake koristne napotke, ki jim služijo pri reševanju zagat in problemov, denimo o tem, kako izkoristiti vse možnosti za zmanjšanje dohodnine ali pa kako uspešno in po najkrajši poti uveljaviti kako pravico iz dela, za katero je bil kdo prikrajšan. Tako je Muršič podkrepil svoje mnenje o pisanju, dodal pa še, da vse sindikalne tematike ni primerno javno razglasiti, saj meni, da s takšnim pogovorom ni dobro razkrivati podrobnosti strategije sindikalnega delovanja. Vmes je prišla na vrsto kava in pogovor je, "upoštevaje" uvodna opozorila, stekel.

Kakšne sindikalne aktivnosti ste vodili lani? Katere ste opravili uspešno, katere ste prenesli v letošnje leto?

Sindikalne aktivnosti je velikokrat težko časovno razmejevati. Večino temeljnih programskih nalog sprejema skupščina sindikata, zastavljene pa so običajno za daljše časovno obdobje. Naloga, kot so dograjevanje in uresničevanje kolektivnih pogodb, zagotavljanje enotne informiranosti zaposlenih prek časopisa "Delavec v obrti", organizacija in izvedba vsakoletnega tradicionalnega posveta in srečanja obrtnih delavcev ob mednarodnem obrtnem sejmu v Celju, sodelovanje v organih in različnih projektih nalogah ZSSS, aktivnosti pri izgrajevanju organizacije v polnem pomenu besede itd., tečejo stalno. Tudi po izteku štiriletnega obdobja med dvema skupščinama niso ovržene, ampak se nenehno dograjujejo. Tako tudi aktivnosti, ki smo jih vodili lani, v določeni meri niso bile lani začete in končane.

Sindikat obrtnih delavcev ima zelo bogato preteklost, ki kateri so precej pripomogle deloma okoliščine, deloma pa tudi kadri, ki so pred nami delali v tem sindikatu. Ker je sindikat že v prejšnjem sistemu opravljal klasično funkcijo zaščite delavcev, je to danes dragocena izkušnja, saj pri obrtnih ni bilo samoupravljanja. Delavci so ščitili njihove marljive roke, sindikat in država. Takrat se je sindikalizem na področju obrti izostril in si nabral dragoceno dediščino. Za člane in za zaposlene nasploh je izbral kar nekaj pravic, ki jih drugim sindikatom še do danes ni uspelo.

Na primer?

Naš sindikat je že leta 1972 oral ledino pri sklepanju kolektivnih pogodb. Leta 1973 je za zaposlene pri obrtnih izposloval pravico do izobraževanja prek kolektivne pogodbe. V ta namen so bili ustanovljeni bodisi območni ali pa občinski skladi za izobraževanje delavcev. Danes je v Sloveniji 29 teh skladov. Kasneje smo uveljavili, prav tako prek kolektivne pogodbe, tudi stanovanjske sklade, ki jih je sedaj v Sloveniji osem. O vsem tem se je sindikat moral vsa leta vedno znova pogajati, da so se te dragocene vrednote za zaposlene v obrti, pa tudi za dejavnost kot takšno, ohranile do današnjih dni. Žal je medtem nekaj stanovanjskih skladov ugasnilo, v štirih bivših občinah, Postojni, Ilirski Bistrici, Cerknici in Ormožu, pa zaradi spleta različnih okoliščin ni prišlo do ustanovitve izobraževalnega sklada. To se mi zdi velika škoda in žal tudi nekako neuspeh naše organizacije, ko omenjenih skladov nismo uspeli uveljaviti ali pa ohraniti. Krajši konec so pri tem seveda potegnili delavci v teh sredinah, saj so prikrajšani za možnost ugodnega dodatnega izobraževanja in izpopolnjevanja ter reševanja stanovanjske problematike pod ugodnejšimi pogoji. Lahko samo upamo, da se krepki spoznanje, kako pomembno se je boriti za vsako pridobljeno vrednoto, saj izgubiti je ni težko, ponovno pridobiti pa že skorajda nemogoče.

Pridobljene izkušnje o načinu boja za delavske pravice so vam najverjetneje prišle prav ob odpovedi splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo.

Splošno kolektivno pogodbo, ko je od nje lani enostransko odstopila delodajalska stran, smo v

nizu protestnih aktivnosti z drugimi sindikati v ZSSS branili tudi mi. V sindikatu smo bili enotni, da je zgodovinsko pomembno in potrebno, da z obrambo splošne kolektivne pogodbe branimo prvo domino in da se na tej točki uspeha ali neuspeha lomi nadaljnja socialna podoba Slovenije.

V našem sindikatu pa smo podpisnik tudi dveh kolektivnih pogodb dejavnosti, in to za zaposlene pri zasebnih delodajalcih in zaposlene v podjetjih drobnega gospodarstva. Za obe dejavnosti imamo pripravljena osnutka novih panožnih kolektivnih pogodb. Vendar je nekoliko pred odpovedjo splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo in večine panožnih kolektivnih pogodb, predvsem pa po njej prišlo do popolnega zastaja v pogajanjih za sklenitev novih kolektivnih pogodb, saj so v ospredje prihajale vedno nove in nove zahteve za zmanjšanje nekaterih obstoječih pravic delavcev in pristojnosti sindikata in sindikalnih zaupnikov. V obeh na novo pripravljenih osnutkih panožnih kolektivnih pogodb smo se v sindikatu zavzemali le za večjo obligatornost nekaterih obstoječih določb ter za rahlo povišanje izhodiščne plače in odpravo omejitev dopusta nad 30 dni. Naši pogajalski predlogi so bili naravnani k temu, da bi na nekaterih segmentih kolektivne pogodbe dosegli raven, ki sta jo dejavnosti glede na druge panoge v še ne tako davni preteklosti že dosegali; saj so bila povprečja naših dveh panog praviloma vedno nekoliko nad povprečji v gospodarstvu. Predlagali smo, da bi razmerje plač, ki smo jih dosegali v panogi glede na povprečje gospodarstva v obdobju osemdesetih let, dosegli postopoma, do konca devetdesetih. Obrt je od leta 1993 za 13 odstotkov pod nivojem povprečnih plač v gospodarstvu, in to je, blago rečeno, zaskrbljujoče tako za zaposlene kot za razvoj panoge.

Z našo pogajalsko ponudbo, naj sedanji obseg pravic ostane nespremenjen in naj se opravijo le nekatere manjše korekcije na plačnem in nekaterih manj občutljivih delih obeh kolektivnih pogodb, delodajalska stran ni soglašala, zato smo v dogovoru pogajanja prekinili in jih bomo najverjetneje nadaljevali, ko bo znana nova delovnopravna zakonodaja, ki jo ekspertne skupine intenzivno pripravljajo za parlamentarno proceduro.

In kakšna so pričakovanja za nadaljnja pogajanja, ko bo do njih prišlo?

DE ima svoje mesto v sindikatih!

Delavska enotnost ima svoj pomen in namen kot osrednje glasilo v ZSSS, o tem ni dvoma, nam je dejal Martin Muršič, ko smo ga pobarali še o tej občutljivi točki sindikalnega obveščanja. Delavec v obrti — katerega izdajatelj je RO sindikata, je po vsebini in namembnosti ožji, saj zajema tematiko, ki zanima predvsem zaposlene v obrti in drobnem gospodarstvu. Delavska enotnost pa zajema širšo sindikalno tematiko, ki zadeva celotno sindikalno sceno v ZSSS na širšem slovenskem prostoru, sega pa tudi na področja mednarodnega sindikalnega sodelovanja. Tako se oba časopisa dopolnjujeta in menim, da bi bilo dobro, če bi ju lahko dobila večina članov sindikata. Ob tem, da je izdajatelj nekako že definitivno dogovorjen, je prav njegova naloga, da vzpostavi potrebne izdajateljsko-naročniške odnose z vsemi sindikatski dejavnosti ter zastavi stabilno poslovno politiko. Časopis naj delajo profesionalci, novinarji, ob aktivnem sodelovanju odgovornih sindikalnih delavcev in bralcev. Poslovne in strokovne zadeve glede pristojnosti in obveznosti naročnikov do izdajatelja in obratno pa morajo biti znane v naprej. Menim, da je Delavska enotnost časopis, ki ga lahko skupaj z uredništvom naredimo dobrega in po svoji meri. Storjena bi bila velika napaka, če bi sindikalna centrala, kot je ZSSS, ostala brez svojega glasila.

B. R.

Martin Muršič: Sindikat obrtnih delavcev se je v pravem sindikalnem delu kalil že v prejšnjem sistemu. Tam si je nabral izkušnje in spoznanja, kaj pomeni izboritev sleherne pravice s trdimi pogajanjmi z delodajalci.

Menim, da bi morali sindikati pri pogajanjih z delodajalci medsebojno bolj usklajeno in poenoteno delovati. Predvsem pa bi morali biti strateško bolj naravnani v izboljšanje pravic kot pa popuščanje. Vprašljiva se mi zdijo tudi pogajanja za vsako ceno, samo zato, da bi se prišlo, ne glede na rezultat, do novejšega datuma na kolektivni pogodbi; takšna manira se mi zdi nekoliko "prehlajena".

V svobodnih sindikatih je bila lani in je še zdaleka velika tema povišanje članarine.

Spomladi, leta 1993, smo z odločitvijo skupščine sindikata opustili tedanje osnovne organizacije sindikata v podjetjih in začeli po načelu postopnosti graditi mrežo sindikalnih zaupnikov. Ti vse bolj postajajo sogovorniki delodajalcem v imenu delavcev in članstva pri reševanju vprašanj, ki jih glede na njihovo volonterko in strokovno raven lahko razrešujejo. Ukinili smo tudi sindikalne žiro račune pri podjetjih in v obratovalnicah. Prvi delitveni nivo pri članarini je od tedaj območna organizacija sindikata, zato je članarina v celotnem deležu bolj v sindikalni funkciji kot prej. S tem so se okrepile druge ravni sindikalne organiziranosti, zaenkrat predvsem območna in učinkovitost sindikata se je v mnogočem povečala. Za zdaj imamo še 0,6-odstotno članarino od bruto plače člana, ugotavljam pa že dalj časa, da ta ne zadošča. Kakih resnejših pomislekov ali pa nasprotovanj zoper povečanje članarine za 0,4 odstotka sicer ni, hočemo pa pred sprejemom pravilnika o finančno-materialnem poslovanju sindikata vedeti, kakšen delež članarine je potreben za delovanje Zveze in njenih območnih služb. Takoj, ko bomo to vedeli, bomo, o tem sem prepričan, v našem sindikatu uveljavili za 0,4 odstotka višjo članarino.

Kako nameravate porabiti večja sredstva?

Ker sedanja sredstva ne pokrivajo osnovnih potreb organizacije, najbrž mislite z vprašanjem, kako bomo porabili zadostna sredstva? S povečanjem za 0,4 odstotne točke bi pokrili nekako sedanjo osnovno dejavnost sindikata na vseh organizacijskih ravneh. Skladi so predvideni, ko se bo članstvo nekoliko povečalo. Edino, kar nameravamo ob tem dodatno storiti, je zagotovitev našega časopisa "Delavec v obrti" iz sindikalne članarine vsem članom sindikata. Ta časopis izhaja že od leta 1984 in je za nas ter izobraževalne sklade izredno pomembno informacijsko sredstvo. Zaradi zelo razpršenega članstva in zaposlenih v obrti edino na tak način lahko delavci in člane našega sindikata celovito obveščamo o sindikalni tematiki ter aktivnostih, ki jih vodijo izobraževalni in stanovanjski skladi delavcev.

Precej se je v sindikatih govorilo o reorganizaciji, o združevanju nekaterih sindikatov. To zadeva tudi sindikat obrtnih delavcev?

Določena reorganizacija bo najverjetneje potrebna že zaradi prilagajanja standardom enotne klasifikacije dejavnosti pri Evropski uniji, kjer nekaterih dejavnosti statistično ne vodijo kot smo jih mi do nedavnega, pač pa v dokaj drugačnih sklopih. Tako denimo ne poznajo samostojne dejavnosti obrti in drobnega gospodarstva kakor tudi dobršnega dela drugih dejavnosti ne. Temu se bodo postopoma morali prilagoditi zbornični sistem, združenja delodajalcev, zakonodaja in ne nazadnje tudi sindikati. O tem smo razpravljali tudi že na republiškem odboru sindikata. V poštev bodo najverjetneje prišle kake oblike povezav med sorodnimi sindikatski dejavnosti, odvisno tudi od nove standardne klasifikacije dejavnosti. Nemara bi bil lahko samostojen sindikat v perspektivi samo za zaposlene pri samostojnih podjetnikih, ki imajo kot fizične osebe še najbolj transparenten status. Seveda s temi spremembami ne gre hiteti, ne gre pa jih tudi spregledati. Za samo članstvo te spremembe niso kakega posebnega pomena in so bolj stvar organizacije.

Kaj pa sindikalno članstvo? Praviloma je zelo malo delavcev pri zasebnikih včlanjenih v sindikat.

Kakor kje, v glavnem pa to žal drži, in to ni samo naša realnost, ampak je takšno stanje v večini evropskih držav. Veliko aktivnosti in neposredne angažiranosti naših območnih sindikalnih kolegov je potrebno za pridobivanje novega članstva pri obrtnikih, in to je najbrž vzrok, da je naš sindikat v tej dejavnosti edini. Nobeden od novoustanovljenih sindikatov ni uspel organizirati sindikata za zaposlene v obrti. Povečanje števila članstva ostaja ena naših prednostnih nalog tudi v prihodnje.

Druga je verjetno finančna konsolidacija?

Za uspešno zaščito pravic članov je finančna konsolidacija sindikata in njegova premoženjska izgradnja prvorazrednega pomena.

Kaj pa dualni sistem poklicnega izobraževanja?

To pa je velik in izjemno pomemben nacionalni projekt, ki terja in bo tudi v prihodnje terjel še več naše strokovne angažiranosti. V mnogočem pa je to tudi projekt, ki bo stestiral raven socialnega partnerstva. Za podrobnejšo razlago bi nama zmanjkalo prostora v časopisu.

Ljudje neredko vprašajo, kaj pa bom imel od sindikata, preden podpiše pristopnico.

To vprašanje ima nekako čuden prizvok. Če poskušam odgovoriti v prisposobi, bi se lahko reklo, zdravstveni zavarovanec sem zato, da bom imel čim večkrat opravka z zdravnikom, ali pa nezgodno sem se zavaroval zato, da si bom lahko privoščil za neko nadomestilo čim več nezgod; pa nam najbrž ni to vodilo pri samozasčitnih odločitvah. Verjetno si je ob izbiri sindikata v pluralnem prostoru in ob prostovoljni včlanitvi potrebno zastaviti vprašanje, ali je sindikat, v katerega se včlanjujem, sposoben dovolj učinkovito zaščititi moje pravice in interese, če bo to potrebno, in veseli bi morali biti, da bi bilo to potrebno čim manjkrat. Žal je tudi dostikrat tako, da se ljudje pridobljenega tako navadimo, da postane samoumevno. Redko se spomnimo, da je uzakonjen samo 18-dnevni dopust, daljši pa je izbrjen po zaslugi sindikatov. Podobno je z dodatki k plači za prehrano, za regres, za letni dopust, z odpravinami, jubilejnimi nagradami, socialnimi pomočmi, olajšavami pri prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju in še bi se dalo naštevati. Nič od tega ni samo po sebi umevno in ni padlo z neba, vse to so izbrili sindikati in to predvsem sindikati v okviru ZSSS. Sindikat je bil vedno predhodnica sprememb delovne zakonodaje, ki je z veliko časovno zamudo povzemala, kar je delavcem izbral sindikat skozi splošne akte, kolektivne pogodbe, socialne sporazume in podobno.

Ena izmed pomembnih nalog sindikata je tudi organizacija vsakoletnih srečanj obrtnih delavcev.

Tradicionalno srečanje, jubilejno, petnajsto po vrsti, bo tudi letos ob prav tako jubilejnem XXX. Mednarodnem obrtnem sejmu v Celju. Na tem srečanju bomo ob prijetnem druženju, kot vselej doslej, najzaslužnejšim posameznikom in organizacijam podelili najvišja priznanja sindikata. Srečanje je velika stvar, udeležiti se ga do 3000 delavcev iz obrti. Nekaj dni po srečanju bo tudi osrednji posvet, o najbolj aktualnih vprašanjih zaposlenih v obrti, o izobraževanju in še drugih temah. Oba velika dogodka, tako srečanje kot posvet, sta v soorganizaciji s skladi za izobraževanje delavcev.

Boris Rugelj

Pogovor s predsednikom Skei v Mariborski livarni Brankom Medikom

MARIBORSKA LIVARNA JE PRED KADROVSKO PRENOVO IN PRIVATIZACIJO

Mariborsko livarno, ki sodi med najbolj uspešna kovinsko-predelovalna podjetja v Podravju, zaradi neugodnih pogojev gospodarjenja v tej panogi že štiri leta pestijo težave. Sedaj so v podjetju s pomočjo vladne skupine pripravili program kadrovske sanacije oziroma prenove tega podjetja, ki je tik pred privatizacijo. Večinski lastniki podjetja, ki bo moralo v kratkem odpustiti 84 trajno presežnih delavcev, bodo postali bivši in sedanji delavci.

"Zaposleni, bivši zaposleni in upokojenci bomo kmalu večinski lastniki Mariborske livarne, ki je v procesu lastninjenja že dobila drugo soglasje. Skupno bomo imeli bivši in sedanji delavci 51 odstotkov delnic podjetja," pravi predsednik sindikata kovinske in elektropredelovalne industrije v Mariborski livarni Branko Medik. "Ko bodo novi lastninski odnosi zaživeli tudi v praksi, bo delo sindikata še bolj zahtevno, na kar se že pripravljamo. Posebej bomo morali pohiteti z oblikovanjem svetov delavcev, da bodo lahko delavci sodelovali v soupravljanju podjetja. Doslej zaradi številnih reorganizacij podjetja svetov delavcev še nismo oblikovali."

Livarna daje delo in kruh 1185 delavcem

Zadnjo reorganizacijo je Mariborska livarna, ki jo pestijo podobni problemi kot vso kovinsko industrijo v Podravju in Sloveniji, doživela na začetku lanskega leta. Takrat so se združile v enotno podjetje Aklimat tri hčerinske družbe: Orodjarna, Tlačno litje in Aklimat iz Lenarta.

"V Mariborski livarni dela po zadnjih podatkih iz začetka tega leta 1185 delavcev, v krovnem podjetju pa 104 delavci. V Aklimatu, kjer delajo nova orodja in popravljajo stara ter izdelujejo izdelke iz aluminija, radiatorje, kopalniško opremo in še nekatere druge izdelke, dela 397 delavcev. V Predelavi bakra, kjer proizvajajo odkovke in različne druge vlečene in stiskane izdelke iz bakra, je zaposlenih 219 delavcev. Armal, ki proizvaja pipe, armature ter ventile in številne druge izdelke, daje delo in kruh 339 delavcem. V podjetju Vzdrževanje in energetika, ki se ukvarja s storitveno dejavnostjo, pa je po zadnjih podatkih zaposlenih 109 delavcev," pojasnjuje Medik.

Največ delavcev Mariborske livarne oziroma natanko 483 jih je razvrščenih v prvi tarifni razred, precej - blizu 10 odstotkov zaposlenih - pa jih je tudi v šestem, sedmem in osmem tarifnem razredu. Od 1185 zaposlenih je 319 delav.

Število zaposlenih v Mariborski livarni se je v zadnjih letih zelo zmanjšalo. "V najboljših časih je bilo v podjetju zaposlenih 2111 delavcev, pred deseti leti pa je v podjetju delalo 1995 delavcev. Včasih je podjetje mesečno proizvedlo okoli 1800 ton izdelkov, sedaj pa proizvede v povprečju od 600 do 700 ton izdelkov, včasih tudi nekoliko več."

Mariborska livarna je veljala in še vedno velja za eno najbolj uspešnih kovinsko-predelovalnih podjetij v Podravju. "Kljub temu pa podjetje zaradi neugodnih pogojev gospodarjenja že štiri leta pestijo resne težave. Čeprav smo lani ustvarili okoli 85 milijonov mark celotnega prihodka, je podjetje poslovno leto zaključilo z manjšo izgubo," pojasnjuje Medik. "Mariborska livarna 55 odstotkov celotne proizvodnje izvozi (20 odstotkov na Hrvaško in 35 odstotkov v druge države), 45 odstotkov izdelkov pa prodaja na domačem trgu."

Program kadrovske prenove

Mariborska livarna je vključena v vladni projekt kadrovske sanacije enajstih podjetij iz vse Slovenije. Vladna projektna skupina je v sodelovanju s strokovnjaki iz podjetja in zavoda za zaposlovanje že pripravila program kadrovske sanacije oziroma prenove Mariborske livarne, ki ga je slovenska vlada že sprejela. "Po kadrovski prenovi bo v Mariborski livarni zaposlen 1101 delavec. Od tega v Aklimatu 313, v Predelavi bakra 188, v Armalu 304, v podjetju Vzdrževanje in energetika, ki bo po novem invalidsko podjetje, pa 229. V krovnem podjetju bo zaposlenih 67 delavcev. Razvojnega oddelka ne bo več, preostale oddelke pa bodo skrčili."

"Ker bo zaradi kadrovske sanacije oziroma prenove v Mariborski livarni 84 trajno presežnih delavcev, je projekt-

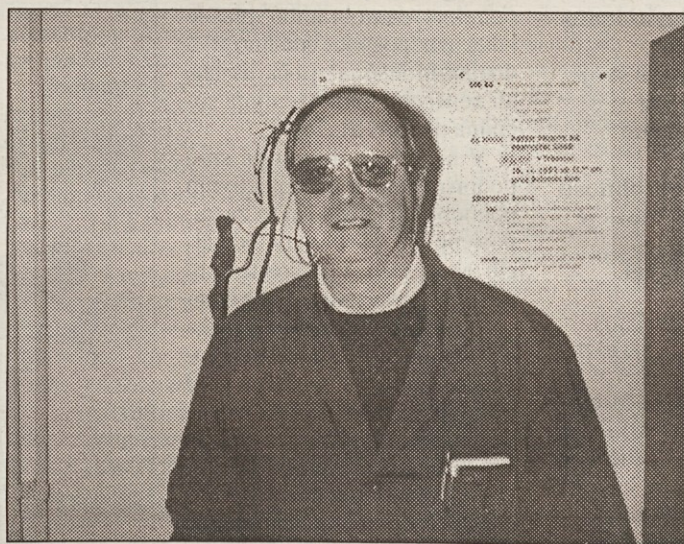
na skupina že pripravila tudi program za razreševanje problemov trajno presežnih delavcev.

Probleme trajno presežnih delavcev bodo reševali po določilih zakona o delovnih razmerjih ter po panožni kolektivni pogodbi. Nekaterim delavcem bodo dokupili zavarovalno dobo in jim tako omogočili predčasno upokožitev. Del delavcev bodo prerazporedili na drugo delovno mesto, nekatere pa bodo prerazporedili v druge družbe Mariborske livarne ali k drugemu delodajalcu. Del delavcev bodo poslali na prekvalifikacijo. Zainteresiranim delavcem bodo ponudili pomoč pri samozaposlitvi. Takšni delavci bodo dobili šestmesečno nadomestilo plače in odpravnino v enkratnem znesku. Nekateri starejši delavci in invalidi bo podjetje poslalo na čakanje. Nekaterim delavcem bo prekinilo delovno razmerje po šestmesečnem odpovednem roku, dobili pa bodo odpravnino."

V Mariborski livarni so že lani zmanjšali število zaposlenih za 152, vendar izključno z mehkiimi metodami. "Vsem trajno presežnim delavcem je podjetje z vladno pomočjo izplačalo tudi odpravnino. Lani je na pobudo Skei prišel v podjetje na delovni obisk minister za gospodarske dejavnosti Metod Dragonja, ki je podjetju obljubil pomoč. Moram povedati, da je minister Dragonja vse obljube, ki jih je takrat dal, kasneje tudi izpolnil," pravi Medik.

84 trajno presežnih delavcev

Ker je stekel postopek za ugotavljanje trajno presežnih delavcev, vlada med delavci Mariborske livarne strah pred izgubo delovnega mesta in negotovost. "O programu kadrovske sanacije je v Sindikatu kovinske in elektroindustrije v

Branko Medik: "Delavci bomo večinski lastniki Mariborske livarne."

podjetju že stekla razprava. Pred nedavnim smo imeli sestanek v družbi Aklimat. Delavci s predsednikom Skei na čelu so jasno in glasno povedali, da bi moralo biti gradivo še bolj konkretno. Delavci želijo zelo konkretno vedeti, kako bo poskrbljeno za njihovo socialno varnost, če bodo izgubili delo," opozarja Medik.

Predsednik Skei v Mariborski livarni pa opozarja še na en problem. "Ugotavljamo, da so nekateri delavci že sedaj na čakanju. Nekateri že celo več kot pet mesecev. Sindikata o tem ni nihče obvestil. Če so vodstva posameznih družb in podjetja zainteresirana za korektno sodelovanje s sindikatom, bodo morala v bodoče o takšnih zadevah sindikat obveščati."

Branka Medika skrbi, ker se kljub zmanjševanju števila zaposlenih rezultati gospodarjenja bistveno ne izboljšujejo. "Zato smo do vodstev kritični. Vendar pa se tudi sprašujemo, koliko so za težke razmere v celotni kovinski industriji krivi zunanji dejavniki. Politiki na veliko govori o zniževanju obresti, vendar so le-te še vedno prevelike. Izvozniki ne uživajo pra-

vih olajšav. Prispevki in davki na plače so preveliki. Vlada nima strategije gospodarskega, kaj šele industrijskega razvoja Slovenije. Ali se ob vsem tem še sploh lahko čudimo, zakaj naša kovinska industrija ni konkurenčna na tujih tržiščih?"

Industrijska podjetja morajo vse plačati: elektriko, vodo, plin, surovine, transport, davke in prispevke. Vsi hočejo denar takoj, samo tovarne morajo čakati na prilive od prodaje izdelkov na trgu. Če jim zmanjka denarja pa morajo najemati drage kredite."

Plače po kolektivni pogodbi, vendar z zamudo

Tudi zaradi tega dobivajo v Mariborski livarni delavci plače z zamudo. "Plače v podjetju so po panožni kolektivni pogodbi, vendar jih običajno dobivamo ob koncu tekočega meseca za pretekli mesec," pojasnjuje Medik. "Prizadevamo si, da bi podjetje delavcem plačevalo stroške prevoza, ki jih sedaj krije le delno. Regres za malico dobimo po kolektivni pogodbi, regres za letni dopust

pa smo lani dobili v 11 obrokih. Šest obrokov v višini 45.100 tolarjev smo dobili vsi v bonih, preostanek do 82 in več tisoč tolarjev pa je vsak delavec dobil v gotovini. V letošnjem letu smo že prejeli prvi obrok regresa v višini 10.000 tolarjev v bonih, čeprav se o višini letošnjega regresa še nismo začeli pogajati. Podjetje dolguje delavcem še zamudne obresti za regres za leto 1995 v višini 2.000 tolarjev."

"Menim, da so zaposleni v Mariborski livarni kljub vsem težavam pri izplačilu plač izredno potrpežljivi in razumni, kar je dobro za podjetje in njegov obstoj ter za ohranjanje čim večjega števila delovnih mest. Skei v podjetju si prizadeva, da bi do sredine letošnjega leta zmanjšali zamik pri izplačevanju plač in da bi se izplačilni dnevi pomaknili čim bližje roku, ki ga določa kolektivna pogodba."

Kako pa deluje sindikat v podjetju? "V Sindikat kovinske in elektroindustrije je včlanjenih 944 delavcev Mariborske livarne. Člani so organizirani v podružnicah, ki se združujejo v konferenco. Sindikat v podjetju dobro dela, k čemur veliko prispevajo člani, ki konstruktivno sodelujejo pri njegovih aktivnostih, hkrati pa so tudi kritični do sindikalnih vodstev. Zato moramo marsikdaj tudi vodilnim v podjetju povedati, kar ne slišijo radi, saj to od nas terja članstvo," pravi Medik.

Uspešno delo Skei v podjetju

"Da bi lahko čim boljše delali, se sindikalna vodstva udeležujejo seminarjev in usposabljanja, ki jih organizira območni odbor Skei za Podravje. S seminarji smo zelo zadovoljni, saj na njih predavajo dobri predavatelji. Nekaj pa je jasno: če hoče sindikat dobro delati, morajo biti sindikalni zaupniki primerno usposobljeni."

Sicer pa je Branko Medik prepričan, da bodo morali sindikalisti še bolj strniti vrste in stopiti skupaj, če bodo želeli biti kos vsem težkim nalogam, ki so pred kolektivom. "Ko bodo v praksi zaživeli novi lastninski odnosi, bodo delničarji terjali čim večji dobiček, sindikat pa se bo moral zavzemati za to, da bo delo plačano pošteno in po kolektivni pogodbi. Z uspešnim lastninjenjem se naše delo ne bo končalo, pač pa v novih pogojih ponovno začelo," je prepričan Branko Medik.

Tomaž Kšela

BO DELAVCEM UNIGITA, KI ČAKAJO NA STEČAJ, POMAGAL VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC?

Okoli 30 delavcev čistilnega servisa Unigita iz Ruš, ki so že ves mesec doma na dopustu, še vedno zamačajo na stečaj podjetja. Ker podjetje delavcem ni bilo več sposobno zagotavljati plač, so se namreč predstavniki sindikata kovinske in elektropredelovalne industrije z vodstvom Unigita dogovorili, da bo podjetje samo vložilo predlog za uvedbo stečajnega postopka in tako delavcem omogočilo, da si socialno varnost zagotovijo na zavodu za zaposlovanje. Po informacijah z območnega odbora Skei za Podravje pa vodstvo Unigita predloga za uvedbo stečajnega postopka kljub dogovoru doslej še ni poslalo na sodišče. Zato se delavci bojijo, da bodo popolnoma izgubili socialno varnost, saj podjetje ne bo imelo denarja za plače, sami pa se ne bodo mogli prijaviti na zavod za zaposlovanje.

Zaradi vsega navedenega je predsednica Skei v podjetju že obiskala varuha človekovih pravic Ivana Bizjaka in ga v imenu delavcev zaprosila za pomoč.

T. K.

DELAVCI RUŠKEGA MINA ŽE DESETI MESEC BREZ PLAČE

Status delavcev podjetja Min iz Ruš, še vedno ni rešen. Kakor smo v Delavski enotnosti pre časom že poročali, delavci v tem podjetju niso dobili plač od maja lanskega leta, od 4. novembra naprej pa stavkajo. Tako so brez plač in socialne varnosti že deseti mesec, čeprav po zakonu še vedno veljajo za zaposlene za nedoločen čas oziroma za nezakonito odpuščene. Ker je delavcem zmanjkalo denarja za prevoz na delo, čakajo na razrešitev problema svojega statusa doma.

Okoli 25 bivših delavcev Tovarne dušika iz Ruš je bilo premeščenih v podjetje Min, ko je to podjetje odkupilo od republiškega razvojnega sklada del proizvodnih prostorov Tovarne dušika. Ker se je kasneje izkazalo, da so bile nepremičnine, ki jih je Min kupil, obremenjene s hipotekami, je začel Min kupoprodajno pogodbo izpodbijati. Delavce je obvestil, da so jim prekinili delovno razmerje. Tovarna dušika prizadetih delavcev

ni hotela zaposliti nazaj, na zavodu za zaposlovanje pa jim doslej niso priznali pravice do delovnega nadomestila za čas brezposelnosti, ker naj bi bili nezakonito odpuščeni. Tako so se delavci znašli v začaranem krogu, iz katerega doslej še niso našli izhoda.

Edini, ki delavcem ves ta čas pomaga reševati problem njihovega statusa, je območni odbor sindikata kovinske in elektroindustrije za Podravje. Po besedah Edija Ozimčiča si sindikat prizadeva, da bi si lahko prizadeali delavci zagotovili socialno varnost na zavodu za zaposlovanje. Pri tem delavcem pomaga tudi služba pravne pomoči pri območni organizaciji ZSSS za Podravje. Delavci Mina so se zatekli po pomoč tudi k varuhu človekovih pravic Ivanu Bizjaku. Jim bo po desetih mesecih pomagal iz začaranega kroga neodgovornega ravnanja in nesmiselnih zakonskih rešitev vsaj varuh človekovih pravic?

T. K.

NOVODOBNI PODJETNIKI RIBARIJO TUDI V LJUBLJANI

Direktor Emone Ribarstva je sindikatu predlagal, naj vpliva na agencijo za plačilni promet, da bi dovolila izplačilo dveh plač v enem mesecu

Na prvi pogled se zdi, da so delavci v našem glavnem mestu bolj zavarovani kot kje na Štajerskem. Občutek je seveda le navidez, saj delavcem pravice na podlagi kolektivnih pogodb kratijo tudi v Ljubljani. To že petnajst mesecev doživljajo delavci Emone Ribarstva d. o. o.

S problematiko tega podjetja nas je seznanil Valter Zavec, sekretar območnega odbora sindikata kmetijstva in živilske industrije. Poslal nam je direktorjeve odgovore na zapisnik sindikalnega sestanka, na katerem so zaradi zamude plač, regresa in drugih oškodovanj zaposleni postavili stavkovne zahteve. Direktor Andrej Rupnik je Zavcu odpisal, da so delavci obveščeni o vsem. Zapisal je tudi, da regresa za leti 1995 in 1996 niso mogli izplačati zaradi blokiranega žiro računa in pomanjkanja sredstev. Ker Zavec in Rupnik probleme opisujeta popolnoma nasprotno, smo se obrnili še na

Zdravka Kostanjška, predsednika sindikata v tem podjetju. Za začetek je povedal, da imajo veliko težav z obveščanjem. Ker je direktor za sindikat nedosegljiv, so se dogovorili, da ga na sestanku povabijo obratovodje. Če sestanek bo, se ga bodo skušali udeležiti tudi drugi.

Zaposleni vedo, da so večinski lastnik Emone Ribarstva. Ne vedo pa, koliko je firma vredna in kdo ima kolikšen delež. O lastništvu nimajo nobenih papirjev, tudi statuta firme ne morejo dobiti. Direktor jim je dejal, da je statut poslovna tajnost. Obveščeni pa so, da sta direktor Andrej Rupnik in njegov sin Janez, ki opravlja vlogo komercialnega direktorja, za lastnjenje najela kredit – prvi 50.000, drugi pa 40.000 mark. Kredite za lastnjenje je najela tudi večina zaposlenih. Po Kostanjškovih besedah so zaposleni pri lastnjenju uporabili tudi obveznice za premalo izplačane plače.

Medsebojne odnose najbolj motijo prenizke plače in neizplačevanje regresa. Da bi pomagali podjetju, so zaposleni novembra 1995 pristali na 20-odstotno znižanje plač, ki naj bi veljalo le tri mesece. Dogovor pa nimajo v pisni obliki. Takrat so rekli, da bodo z znižanjem plač pomagali ohraniti podjetje. Za dvajset odstotkov znižane plače pa prejema še sedaj. Ker

je firma novembra lani imela blokiran žiro račun, so jim plače znižali še za dodatnih deset odstotkov.

Podjetje dolguje zaposlenim regres za leti 1995 in 96. Regresa za leto 1994 jim niso izplačali v celoti, delili so ga nekako po položajih.

Delavci, ki predelujejo, pakirajo in razvažajo postrvi in morske ribe, prejema le nekaj več kot 40.000 tolarjev neto plače. Namesto po 40 ur jih vsak teden naredijo 42. To podaljšanje delovnega tednika direktor utemeljuje s pogodbami, ki so jih zaposleni podpisali prostovoljno.

Slab položaj podjetja je povezan tudi z odhodom nekaterih bivših šefov. Ti so ustanovili zasebna podjetja, ki Emone Ribarstvu močno konkurirajo. Zaradi denacionalizacije so izgubili obrat v Ljubljani, na Cesti dveh cesarjev. Poslovno stavbo v Ljubljani, na Slovenski ulici 17, so prodali za 250.000 mark, vendar ne vedo, za kaj je bila kupnina uporabljena. Odtujili so tudi več donosnih prodajal.

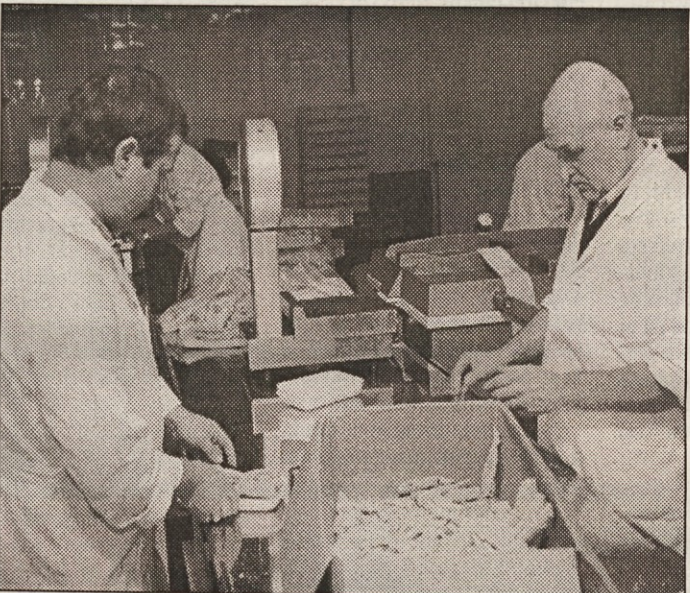
Zaposleni so prikrajšani tudi pri dopustih. Novemu mlademu

delavcu načelno pripada 18 dni dopusta, vendar so mu jih na upravi odobrili le 15. Trije dnevi manj so rezultat nenavadnega preračunavanja: $24 \times 7 : 8 = 21$. Zanimivo bi bilo izvedeti, na čem temelji ta formula. Zaposleni o dopustu nimajo nič pisnega, velja le ustno navodilo, ki ga njihovi obratovodje prejmejo po telefonu.

Zaposleni se jezijo tudi zaradi problemov z bankami pri odplačevanju svojih kreditov. Ker plače zamujajo, podjetje nakazuje obroke z zamudo. Banke pa jim pošiljajo opomi-

Zdravko Kostanjšek, predsednik sindikata Emone Ribarstva, pravi, da se zaposleni hočejo soočiti z direktorjem pred pričami, saj o podjetju, ki je v njihovi večinski lasti, ne vedo skoraj ničesar.

Kostanjškovim besedam so pritrjevali tudi drugi, ki delajo v trzinškem obratu. Podjetje ima še ribogojnice na Dvoru, v Dragomlju in Ilirski Bistrici. Sedež podjetja je na Veselovi ulici, v središču Ljubljane.

ne, zaračunavajo tudi zamudne obresti. Komercialni direktor Janez Rupnik je zaposlenim obljubil, da jim bo Emona Ribarstvo po odplačilu kreditov ta strošek povrnila.

Ko so se zaposleni odločili za včlanitev v sindikat kmetijstva in živilske industrije iz sestave ZSSS, jim je direktor rekel, da jim bo sindikat le oči mazal, pravi Kostanjšek. Načelno pa sindikatu ni nasprotoval. Kostanjšek je prepričan, da so zadnji dve plači dobili prav zaradi včlanitve v sindikat in grožnje s sindikalnim bojem.

Čudno se mu zdi le to, da so šele po napovedi stavke za 12. februar delavci izvedeli, da so jim decembrsko plačo nakazali prav tega dne. Če osemnajstega februarja pa naj bi dobili plačo za januar. Ker je verjetno ne bodo dobili, se bodo do konca tega tedna odločili, ali bodo vnovič zagrozili s stavko. Z direktorjem se želijo o vseh problemih soočiti čimprej, vendar ne le prek predstavnikov. Želijo, da na soočenju sodeluje tudi Valter Zavec, sekretar območnega odbora njihovega sindikata.

Kakšen je odnos direktorja do sindikata in delavcev, kažejo njegovi odgovori na stavkovne zahteve, ki jih je najprej poslal Zavec, kasneje pa še Kostanjšku. Iz njih citiramo: "Ker ima naša družba blokiran žiro račun, tudi ni možno izplačevati dveh OD v enem mesecu. Obračam se na vas, da bi morda vi vplivali na agencijo za plačilni promet, da bi dovolila dvakratno izplačilo osebnih dohodkov v enem mesecu."

V citiranem pismu še omenja, da so delavci z vsem seznanjeni. Poudarja tudi, da zaradi objektivnih težav v proizvodnji, izgube objektov in denacionalizacije podjetje ne more realizirati vseh finančnih obveznosti. Če delavci od svojih zahtev ne bodo odstopili, bo uprava prisiljena razmišljati o uvedbi likvidacije ali stečaja. V tem primeru pa bi delavci izgubili še svoje vložke v družbo. Zato jim predlaga, naj zahteve rešujejo strpno in razumno v mejah možnosti.

Prepričani smo, da so problemi delavcev Emone Ribarstva v tesni zvezi z lastninsko preobrazbo podjetij. Uprava, v kateri sta le dva človeka, lahko po svoji volji kroji usodo 24 delavcev. Revizija poslovanja bi mogoče dokazala, da oba člana uprave odplačujeta za lastnjenje najeto posojilo iz svojega zaslužka. Delavcem, ki so tudi lastniki, pa zatrjuje, da podjetje ni dovolj donosno in da jim zato ne more izplačati niti tistega, kar jim pripada po kolektivni pogodbi.

Franček Kavčič

Bomo državni svet volili neposredno?

Piše: Franček Kavčič

Državni svet naj bi bil »drugi dom« parlamenta, nadziral naj bi zakonodajno oblast, ki je v rokah državnega zbora. Državnemu zboru lahko daje tudi pobude za sprejem zakonov in sodeluje v prehodnih obravnavah. Ima tudi pravico do referendumskih pobud. Na sprejete zakone lahko izreka odločilni veto, s katerim začasno odloži uveljavitev zakonov. Zaradi veta mora državni zbor o takšnih zakonih še enkrat glasovati, obveljajo le, če zanje glasuje večina vseh poslancev. Zdi se nam, da se državni svet v štirih letih delovanja ni uveljavil toliko, da bi bistveno vplival na današnji in jutrišnji položaj ljudi.

Predsednik državnega sveta dr. Ivan Kristan je pripravil pisno pobudo o spremembi zakona o državnem svetu. Po njej bi 22 državnih svetnikov, ki predstavljajo lokalne interese, volili na neposrednih volitvah. Po sedaj veljavnem zakonu 18 od 40 svetnikov volijo na državni ravni organizirani predstavniki funkcionalnih in socialnih skupin (delodajalci, delojemalci, zaposleni v negospodarstvu, kmetje, obrtniki, samostojni poklici). Po zakonu o državnem svetu bi na letošnjih volitvah vse državne svetnike volila posebna elektorska telesa.

Pobuda Ivana Kristana je zelo aktualna, saj je zdaj skoraj zadnji čas za spremembo zakona. Nov državni svet moramo namreč dobiti do konca letošnjega leta, ko sedanjim svetnikom poteče petletni mandat. Ker je konstituiranje državnega zbora in vlade politične razmere zelo razgibalo, se bo Kristanovi pobudi mogoče pridružila še kakšna. V javnosti se največ govori o tem, da bi namesto sedanje sestave državnega zbora dobili še senat – pravi drugi dom parlamenta – ki bi bil sestavljen le iz predstavnikov lokalnih interesov. Ta razmišljanja pa so v nasprotju z rezultati volitev, saj župani, ki so verjetno najboljši predstavniki lokalnih interesov, že sestavljajo skoraj tretjino državnega zbora.

Kristanovo pobudo je komisija državnega sveta za politični sistem sprejela. Prevladal je argument, da bodo neposredne volitve predstavnikov lokalnih interesov omogočile večjo povezanost svetnikov z volilci in povečale tudi njihovo neodvisnost od strank. Spremembe načina volitev državnih svetnikov, predstavnikov lokalnih interesov, naj bi bile povezane tudi z ustanovitvijo regij ali pokrajin, ki jih predvideva ustava.

Vladna služba za zakonodajo je temu dodala, da so bile zakonske določbe o prvih volitvah državnih svetnikov le začasna značaja. Torej tudi pravni strokovnjaki ne izključujejo možnosti, da bi državne svetnike volili na neposrednih volitvah. Tudi druge spremembe niso izključene.

Mnenja državnih svetnikov o Kristanovi pobudi niso bila enotna. Predstavniki delojemalcev so ji edini nasprotovali, saj je bila izsiljena. Tako nam je povedal Gregor Miklič, ki je eden od štirih predstavnikov delojemalcev. Menili so namreč, da bi neposredno izvoljeni državni svetniki imeli večjo težo kot drugi, ki jih volijo elektorska telesa. Ker so drugi predstavniki funkcionalnih interesov Kristanovo pobudo podprli, jim je po Mikličevem mnenju za naprej očitno vseeno.

Če naj bi novi državni svet začel delati decembra, bomo morali nove svetnike izvoliti najkasneje novembra. Razmišljanja in predlogi o spremembi načina volitev državnega sveta so verjetno tudi prvi odsev interesov posameznikov za izvolitev v ta organ, ki se je dosedaj veliko premalo uveljavil. Zgolj neposredne volitve polovice državnih svetnikov pa njegove veljave ne bodo povečale.

KMETIJCI SE PRIPRAVLJAJO NA EVROPO

Srečko Čater, predsednik, in Jovo Labanac, sekretar sindikata kmetijske in živilske industrije Slovenije, sta prejšnji teden sodelovala na večdnevem srečanju sindikatov povezanih v mednarodne organizacije sindikatov IUF, ki je bilo na Dunaju. Po vrnitvi nam je Labanac povedal, da bo ta mednarodna zveza, v katero se povezujejo nacionalni sindikati delavcev prehranbenega področja, skušala pomagati sindikatom dežel, ki so na poti v Evropsko unijo. Prihodnje leto bo ta centrala organizirala posvet o posledicah vključitve novih dežel v Evropsko unijo. Med tistimi, ki pridejo v poštev, so omenjali le Poljsko, Češko, Madžarsko in Slovenijo. Za

uresničitev tega dogovora bo skrbel koordinatorski IUF Wolfgang Weinz.

Sestanka na Dunaju so se poleg Slovencev in domačinov udeležili še sindikalisti z Madžarske, Hrvaške, Slovaške in Nizozemske. Enotno so ugotavljali, da privatizacija v tranzicijskih deželah močno povečuje brezposelnost.

Čater in Labanac sta se na Dunaju dogovorila tudi za krepitev stikov s sindikati posameznih dežel. Tako bo naša delegacija že maja obiskala kolege na Slovaškem, avgusta pa k nam pridejo kolegi iz Avstrije. Pri kolegih iz te države bo naš sindikat proučil zlasti analizo posledic njihovega vstopa v Evropo. Junija bo v

Dubrovniku mednarodna konferenca IUF, na kateri bodo govorili o problemih, ki zadevajo vse delavce v Evropi. V jeseni pa bo v Sloveniji mednarodni seminar, na katerem bodo sindikalistom iz dežel v tranziciji predavali kolegi iz razvitih dežel. Organizator tega seminarja bo naš sindikat delavcev gostinstva in turizma, ki se tudi povezuje v to mednarodno sindikalno centralo. V vseh teh stikih bo priložnost tudi za pogovor o združevanju sindikatov manjših dejavnosti na nacionalni ravni, je prepričan Labanac.

Sicer pa ima naš sindikat redne stike s hrvaškimi kolegi. Skupaj so obravnavali tudi težave v Planiki iz Kobarida, obratu Kraša iz Zagreba. S hrvaškimi kolegi redno izmenjujejo informacije in listine, ki vplivajo na položaj zaposlenih.

F. K.

Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije (Svet)

Komisija za sindikalna priznanja Sveta ZSSS objavlja, skladno z določbo 8. člena Pravilnika o podeljevanju odličja Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

RAZPIS

za podelitev »plakete Svobodnih sindikatov Slovenije« (v nadaljevanju: plakete) v letu 1997.

- Plaketo lahko prejmejo sindikati, ki so člani Zveze, njihove oblike organiziranja in posamezni člani ter območne organizacije ZSSS, lahko pa tudi druge organizacije in njihovi predstavniki.
- Pri izbiri kandidatov za podelitev plakete bo komisija kot predlagatelj teh odličij ZSSS upoštevala kriterije, ki jih določa 7. člen pravilnika. Po teh določilih se plaketa podeljuje za posebne dosežke predvsem na naslednjih področjih delovanja:
 - varovanja in izboljšanja ekonomskega, gmotnega in socialnega položaja članov,
 - uveljavljanja zahtev sindikata v organih lokalne samouprave in institucijah na državni ravni,
 - razvoja in krepitev samostojnosti ter učinkovitosti sindikata na posameznih ravneh organiziranosti,
 - popularizacije in razvoja določene dejavnosti v ZSSS,
 - kreativnega dela na področju medsindikalnega sodelovanja,
 - za večletno delo in pomemben prispevek v organih in organizacijah ZSSS pri uresničevanju inte-

resov članov in pri uveljavljanju ter razvoju sindikata, učinkovite zaščite in uveljavljanja temeljnih človekovih pravic članov,

pomembnega prispevka k zdravemu in humanemu delovnemu okolju,

Po 9. členu pravilnika so upravičeni predlagatelji za podelitev plakete: sindikati podjetij, družb, zavodov in ustanov; sindikati dejavnosti; območne organizacije ZSSS ter druge interesne oblike sindikalne organiziranosti in organi ZSSS.

Predlogi morajo vsebovati pisno obrazložitev.

4. Plakete bo podelil predsednik ZSSS na seji Sveta ZSSS ali ob drugi javni svečani priložnosti.

5. Predloge za plakete morajo upravičeni predlagatelji iz 3. točke tega razpisa poslati komisiji najkasneje do 25. marca 1997 na naslov: ZVEZA SVOBODNIH SINDIKATOV SLOVENIJE, KOMISIJA ZA SINDIKALNA PRIZNANJA, DALMATINOVA 4, 1000 LJUBLJANA.

Ciril Urek,
predsednik komisije

Sindikalna lista

Prvi del

	februar 1997
1. Dnevnice	
- cela dnevnicca (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00
- polovična dnevnicca (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750,00
- znižana dnevnicca (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.218,00
2. Kilometrini (od 1. 1. 1997 dalje)	25,50
3. Ločeno življenje	49.866,00
4. Prenočišče - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec	
5. Regres za prehrano	12.492,00

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje september-november 96 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 79.969 SIT.

1. Jubilejne nagrade

- za 10 let	39.984,00
- za 20 let	59.977,00
- za 30 let	79.969,00
2. Nagrada ob upokojitvi	239.907,00
3. Solidarnostne pomoči	79.969,00

Vir: Zavod RS za statistiko

Strokovna služba ZSSS

Opomba:

Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7/95), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

Dopolnilni podatki

V skladu z zakonom o izvajanju socialnega sporazuma za leto 1996 (Ur. l. RS, št. 34/96) v sindikalni listi objavljamo podatke, potrebne za izvajanje sporazuma:

1. Minimalna plača za mesec januar, februar in marec 1997	55.942 SIT
2. Regres za letni dopust je v uspešnih podjetjih možno izplačati do višine povprečne plače v gospodarstvu za zadnje 3 mesece v bruto znesku; povprečna plača v bruto znesku za obdobje september-november znaša	124.915 SIT

Strokovna služba ZSSS

Kako deluje Evropska unija (9)

Slovenija, EU in sindikati

Piše: Metka Rokсандić

O nujnosti vključitve Slovenije v Evropsko unijo (EU) očitno ni več dvomov. Zdi se, da kljub težavam, ki jih bo približevanje EU in bodoče polnopravno članstvo v njej prineslo, druge možnosti preprosto ni. Smo šele na začetku procesa približevanja EU, saj pridružitveni sporazum, podpisan julija lani, sploh še ni začel veljati. Med drugim

ga celo slovenski parlament še ni potrdil (ratificiral). Ne glede na to pa bo proces približevanja trajal dalj časa.

Kaj je EU, kako delujejo njeni organi in kakšna je organiziranost in vloga sindikatov v njej, smo pojasnili že v prejšnjih člankih. Poznavanje vsebine, osnovnih principov delovanja in prioriteta, ki veljajo v EU, je nujno, če hočemo v tem procesu sodelovati. Ne glede na osebna mnenja posameznikov ali sindikalnih organizacij o EU in nujnosti ali potrebnosti vključevanja Slovenije v to združbo, je odločitev o tem država sprejela, že ko je uradno poslala prošnjo za članstvo v EU.

Že samo s tem je bil spodbujen proces, pri katerem sindikati ne moremo in ne smemo stati ob strani. Država bo v pogajanjih za članstvo imela možnost uveljavljati nekatere že zdaj uveljavljene rešitve, nekatere pa bo morala še sprejeti oziroma urediti. Poznavanje zakonodaje EU in njenih držav članic je ena izmed pomembnih vsebinskih podlag, tudi za sindikate, da se Slovenija pri prilagajanju zakonodaje ne bo sklicevala na evropsko ureditev, če za to ne bo nobene potrebe. Že danes obstaja utemeljena bojazen, da bo oblast poskušala zmanjševati pravice na delovnopравниh področju, pri socialnem varstvu, zdravstvenem in pokojninskem zavarovanju, zavarovanju za primer brezposelnosti tudi pod krinko usklajevanja zakonodaje; v resnici pa bo vzrok za to lažje uveljavljanje strankarskih programov in »potrebni« sprememb za izboljšanje konkurenčnosti gospodarstva. Tisto, kar je v EU in državah članicah urejeno v prid delavkam in delavcem, pa bodo predstavili na najkasnejši možni čas (jamstveni sklad za neizplačila plač zaposlenim pri nesolventnih delodajalcih, pravica do odpovednega roka zaposlenih v primeru stečaja delodajalca...). V EU je socialna politika pomembno področje, predvsem v vidika vzpostavljanja enakih pogojev poslovanja podjetij. Pri tem je treba omeniti tudi boj EKS za pravice zaposlenih do zakonsko določene minimalne plače.

Sindikati v Sloveniji ne moremo in ne smemo stati ob strani. Če hočemo uveljavljati interese delavk in delavcev, se moramo že danes začeti pripravljati. Ker gre za državni projekt, je jasno, da bomo tudi sindikati v Sloveniji morali vzpostaviti vzvode skupnega nastopanja z argumentiranimi, strokovno podprtimi predlogi. To bomo morali spoznati sami sindikati in ne zato, ker prihajajo spodbude od EKS. Če se hočemo sindikati uveljaviti kot zanesljiv socialni partner, ki ve, kaj hoče, in ve, kako uveljaviti svoje interese, je za nas nujno tudi mednarodno sindikalno povezovanje

Za to so seveda potrebni znanje, informacije, pripravljenost za dogovarjanje, zrelost pri odločanju in doslednost pri uveljavljanju skupnih interesov.

(Konec)

sindikalni

ČAKAJOČ NA GODOTO

Milica Dabanovič, sekretarka območnega odbora Sinlesa Celje, že od 15. januarja čaka na odgovor Irene Colja s Sklada RS za razvoj, kako bi lahko sporazumno razrešili zapleteni položaj 15 delavcev Koplasta Mizarstva iz Slovenskih Konjic, ki so med decembrsko stavko namesto plač za avgust, september, oktober, november in december 1996 prejeli sklepe, da so – tehnološki presežki!

Zgodba o propadu Koplasta Mizarstva, ki je mešanica dobrohotne naivnosti zaposlenih in spretnosti Ivana Soviča, direktorja zdaj že olastninjene delniške družbe Koplast Plastični izdelki, se je začela jeseni 1992, ko se je takratno Mizarstvo Skala zaradi prezadolženosti zateklo pod okrilje Sklada RS za razvoj. Ta je 80 odstotkov podjetja marca 1993 za 300.000 mark prodal podjetju Koplast Plastični izdelki, ki je bilo tedaj še v družbeni lasti, preostalih 20 odstotkov pa zadržal za kasnejše lastninjenje zaposlenih.

Pogodba s Koržetovim skladom je Koplast Plastične izdelke zavezovala, da mora 20 prevzetih delavcev zaposlovati vsaj pet let. Toda Ivan Sovič je tem delavcem predlagal, naj z njim in še nekaterimi vodilnimi iz zasebnih firm Koplast Proizvodnja oken in vrat ter Koplast Ekstruzija in konfekcija ustanovijo zasebno podjetje Koplast Mizarstvo ter se na ta način rešijo okoli 20 milijonov dolarjev dolgov Mizarstva Skala. Pameten predlog, so menili delavci – in pristali. Kot se je kasneje izkazalo, je bil to prvi, kamen spotike: Mizarstvo Skala in Koplast Mizarstvo sta v začetku poletja 1993 sklenila sporazum o prehodu delavcev v Koplast Mizarstvo, zdaj pa ni jasno, ali je s tem Mizarstvo prevzelo tudi obveznost Koplasta Plastičnih izdelkov, da mora prevzete delavce zaposlovati vsaj pet let...

Začetek konca

Da bi Koplast Mizarstvo lahko poslovalo, mu je Koplast Plastični izdelki oddal v najem nekdanje prostore Mizarstva Skala in vsa osnovna sredstva. Najemnina, v katero so bili vključeni tudi stroški za elektriko in vodo, je znašala 20.000 mark. Čeprav je Koplast Plastični izdelki zadnji obrok za plačilo Mizarstva Skala v skladu s pogodbo plačal šele marca 1995, je Mizarstvo Skala že od marca 1993 praktično »fantomska« firma. Nima nobenega premoženja in nobenega zaposlenega. Po podatkih iz sodnega registra je njen direktor Zvone Mikulič, sicer pravnik v Koplastu Plastičnih izdelkih, ki to funkcijo »volontersko« še vedno opravlja...

Koplast Mizarstvo je prvi dve leti poslovalo brez večjih težav, januarja lani pa očitno ni šlo več tako gladko. Večinski lastnik Sovič, ki je k svoji funkciji direktorja delniške družbe Koplast Plastični izdelki medtem primaknil še predsedovanje v nadzornih svetih vseh treh (!) zasebnih podjetij (torej Koplasta Ekstruzije in konfekcije, Koplasta Proizvodnje oken in vrat, Koplasta Mizarstva), je namreč tedaj direktorja Draga Mohorka zamenjal z Ivanom Kodričem. Ta naj bi se spopadel s poslovnimi težavami, ki so po Sovičevih trditvah izvirale predvsem iz nesolidno opravljenega dela doma in na tujem, a je bil pri tem menda tako za-

gnan, da je zaradi delovnih naporov resno zbolel. Kot v. d. ga je zamenjal Samo Košir, dotlej komercialist v Koplastu Mizarstvu, ki pa kaj veliko ni mogel več ukreniti. Nasprotno: ker za lani Koplast Mizarstvo ni moglo Koplastu Plastičnim izdelkom plačati 240.000 mark najemnine, je lahko s Sovičem ob koncu leta podpisal samo sporazumno prekinitve najemniške pogodbe...

Ob novem letu na cesti

Delavci Koplasta Mizarstva, ki so zadnje, julijsko plačo dobili »že davnega« 27. avgusta lani, so predsedniku nadzornega sveta 19. novembra poslali pismo, v katerem so poleg izplačila zaostalih plač in drugih obveznosti zahtevali še uvedbo ukrepov za sanacijo poslovanja in rešitev krize vodenja. Ker o kakršnem koli odgovoru ni bilo ne duha ne sluha, so 25. novembra napovedali, 28. pa začeli stavko, ki naj bi trajala do izpolnitve vseh njihovih zahtev. »Naj bi«, kajti po novem letu je niso mogli nadaljevati, ker so se med prazniki na vhodnih vratih do njihovih delovnih mest »pojave« nove ključavnice...

»Od petnajstih, kolikor nas je še bilo zaposlenih, jih je devet že po nekaj dneh stavke dobilo sklepe, da so trajno presežni delavci; drugih pet, ki zaradi brezposelnih zakoncev sodijo v zaščiteni kategoriji, je bilo v nadaljevanju stavke »razglašeni« začasne presežke, direktor je pa tako ali tako že lep čas na bolniški,« je povedal predsednik stavkovnega odbora Alojz Rečnik. »Za nameček pa so vsi ti sklepi še nepopolni, saj ne vsebujejo določila o prejemanju 70-odstotnega nadomestila plač, do katerega smo delavci upravičeni v času »čakanja«. Zato bomo v

prihodnjih šestih mesecih likor je potrebnih, da se prijavimo na zavodu za zaposlovanje, spet ostali brez kakoli prejemkov. Od česa naj živimo!?!«

Kdo je kriv?

Ali so delavci nekdanjega likorja Mizarstvo Skala socialne varnosti predvsem zaradi svoje zasluge? Če tega podjetja bi zapustili, bi jim Sklad za razvoj jamčil delovna mesta še do letošnjega marca. Ali upali, da bo tudi njim šlo dobro, kot gre zdaj vodilnim preostalim treh podjetjih »v vnega sistema Koplast«? Direktorka Milica Dabanovič, ki je Sovič se namreč po opravljeni važi s službenim porskeje...

Kot smo zapisali že v uvodu je sekretarka območnega odbora Sinlesa Milica Dabanovič podrobno kronologijo dogodkov in z vsemi omenjenimi dejstvi januarja letos seznanila Irene Colja s Sklada RS za razvoj, ki je dne 20-odstotni lastnik Koplasta Mizarstva. »Predvsem bi rada na podlagi določil pogodbe dajati večinskega deleža tega podjetja preverila pravne posledice rešitev statusa delavcev v Koplastu Mizarstva, vzporedno pa seveda tudi obveznosti Koplast Plastični izdelki v Koplastu Mizarstva za razvoj do delavcev Mizarstva Skala na podlagi teh informacij bi izvedela, koga naj tožimo, ne bo prišlo do sporazuma rešitve,« nam je povedala. Veda me pa zanima še malo. Kako je lahko direktor prednik nadzornih svetov vseh treh družb, na primer...

Vse to kajpak najbolj za predvsem delavce Koplasta Mizarstva, ki so dobili svojo plačo že davnega 27. avgusta lani...

NA DAN Z BESEDO

Zaradi načrtovane reorganizacije Poslovnega sistema Mercator je bilo prejšnji teden v profitnem centru Nanos Postojna zaznati »povečano sindikalno aktivnost«, ki ji dajali ton predvsem izredni seji izvršnega odbora sindikata delavcev trgovine Slovenije in sindikata obvladanih družbe Mercator d. d. Ljubljana.

Vodstvo obvladujoče družbe Poslovnega sistema Mercator je prisostvojučim ponovno obrazložilo razloge za reorganizacijo v profitnem centru Nanos, pri čemer so kajpak »operirali« predvsem s poslovno logiko. Sindikalisti pa so poudarjali, da se s predvideno reorganizacijo pomembno spreminjata poslovna in razvojna strategija, ki bo brez dvoma pomembno vplivala na ekonomski in socialni položaj ne le postojnskih, temveč tudi vseh drugih delavcev tega največjega trgovskega sistema v državi.

Zato so od uprave zahtevali, naj skladno z 28. členom Kolektivne pogodbe dejavnosti trgovine Slovenije uprava obvladanih družbe Mercator d. d. sindikatu pravočasno dostavi delovno gradivo »Priprava

kadrovskih rešitev«, iz katerega naj bo razvidno predvideno delovno mesto:

- potrebno število delavcev v novi organiziranosti na lokaciji Postojna;
- število in kvalifikacijska struktura delavcev;
- morebitni programi za sabljanje s podelementiranimi delavci;
- program morebitnih razporejanj delavcev na različne obsejne Postojnske delavce, ki bi bi razpisani z novo reorganizacijo, pri čemer pa njihovo razreševanje sem pa njihovo razreševanje

Sindikati meni, da je to v skladu s 1. členom Kolektivne pogodbe dejavnosti trgovine Slovenije uprava obvladanih družbe Mercator d. d. sindikatu poslati zahtevno indormacijo.

Foto: Damjan Križnik

ŠE VEDNO NIČ KONKRETNEGA – Sindikaliste Dušana Djordjeviča, Bojana Kramarja, Kristjana Severja in Braneta Mišiča (z leve proti desni) kajpak najbolj zanima, kako bo reorganizacija PC Mercator vplivala na delovna mesta.

IZKUŠNJE BAVARSKEGA POKLICNEGA IZOBRAŽEVANJA SO ZA NAS ZELO ZANIMIVE

V začetku februarja je slovenska mešana strokovna skupina, v kateri so bili predstavniki vlade, obrtne in gospodarske zbornice, centra za poklicno izobraževanje in sindikatov, obiskala München. Tja nas je povabila Obrtna zbornica za München in Zgornjo Bavarsko. Cilj strokovne ekskurzije je bil temeljita seznanitev z vlogo, organiziranostjo in financiranjem poklicnih in tehnoloških centrov (BTZ) na Bavarskem.

Obisk je bil ravno v času, ko se v Sloveniji poslavljamo od usmerjenega izobraževanja in uvajamo dualni sistem izobraževanja. Naši socialnimi partnerji pripravljajo projekt ustanovitve medpodjetniških izobraževalnih centrov, za nekatere poklice pa so eksperimentalni programi poklicnega izobraževanja že sprejeti.

V Münchnu smo se temeljito seznanili z vsemi prednostmi organiziranja poklicnih tehnoloških centrov, ki imajo osnovno nalogo učencem nuditi vse tisto teoretično znanje, ki ga ne pridobijo niti pri delodajalcu niti v izobraževalnem centru. Osnovni cilj usposabljanja v poklicnih tehnoloških centrih je torej učence teoretično in strokovno usposobiti za bodoče samostojne strokovnjake na posameznih poklicnih področjih in s tem pomembno prispevati k bistveno večji samozaposlenosti.

Vse aktivnosti pri postavitvi, financiranju in organiziranju po-

klicnih tehnoloških centrov vodi Obrtna zbornica za München in Zgornjo Bavarsko, ki je najbolj zainteresirana za izobraževalni sistem, iz katerega bodo prihajali teoretično in poklicno izobraženi bodoči delavci in obrtniki.

Sedaj je na Bavarskem sedem poklicnih tehnoloških centrov, v katere je vlada vložila preko 170 milijonov mark, približno 30 odstotkov pa Obrtna zbornica za München in Zgornjo Bavarsko.

Udeleženci tridnevne ekskurzije smo se prepričali, da se vlada in ministrstvo za gospodarstvo, čutita zelo odgovorna za poklicno izobraževanje mladih. Vlada se tudi zaveda, da so vložena sredstva za odpiranje poklicnih tehnoloških centrov dobra podlaga za napredek gospodarstva, ki je z vdorom cenenih izdelkov iz vzhodnih dežel že v krizi.

V razvoju obrti vidi vlada pomemben prispevek k obvladovanju negativnih gospodarskih gibanj, predvsem z zmanjšanjem

hitro naraščajoče brezposelnosti. Samo v obrti je na Bavarskem zaposlenih več kot 500.000 delavcev, ki delajo v 56.000 obratovnicah.

Izobraževanje v poklicnih tehnoloških centrih v Nemčiji

ima dva glavna cilja, in sicer: izobraževanje za potrebe podjetja ter popolno izobraževanje za posamezni poklic, v katerega so vključena nekatera specialna znanja.

Vsebinsko izobraževalnih pro-

gramov poklicnih in tehnoloških centrov določijo delodajalci in sindikati z uredbo. V centrih se izobražujejo predvsem učenci vajenci z učno pogodbo, ki ima nekaj značilnosti delovnega razmerja. V centrih se usposabljujejo tudi pomočniki, ki po končanem šolanju dobijo naziv mojster; mojstri, ki pridobijo naziv samostojni obrtnik; strokovni, vodilni in menedžerski delavci pa pridobivajo dodatna znanja za vodenje obratovnic. Zanimivo je tudi, da se v poklicnih tehnoloških centrih usposabljujejo brezposelne osebe. Te pridobijo s prekvalifikacijo in dokvalifikacijo poklice, ki so na trgu delovne sile iskani.

Urad za delo plača strošek izobraževanja za posameznega nezaposlenega delavca, strošek prekvalifikacije oz. dokvalifikacije vojakov pa plača obrambno ministrstvo.

V Nemčiji so poklici razvrščeni v 12 do 16 poklicnih skupin v katerih je evidentiranih okrog 400 različnih poklicev.

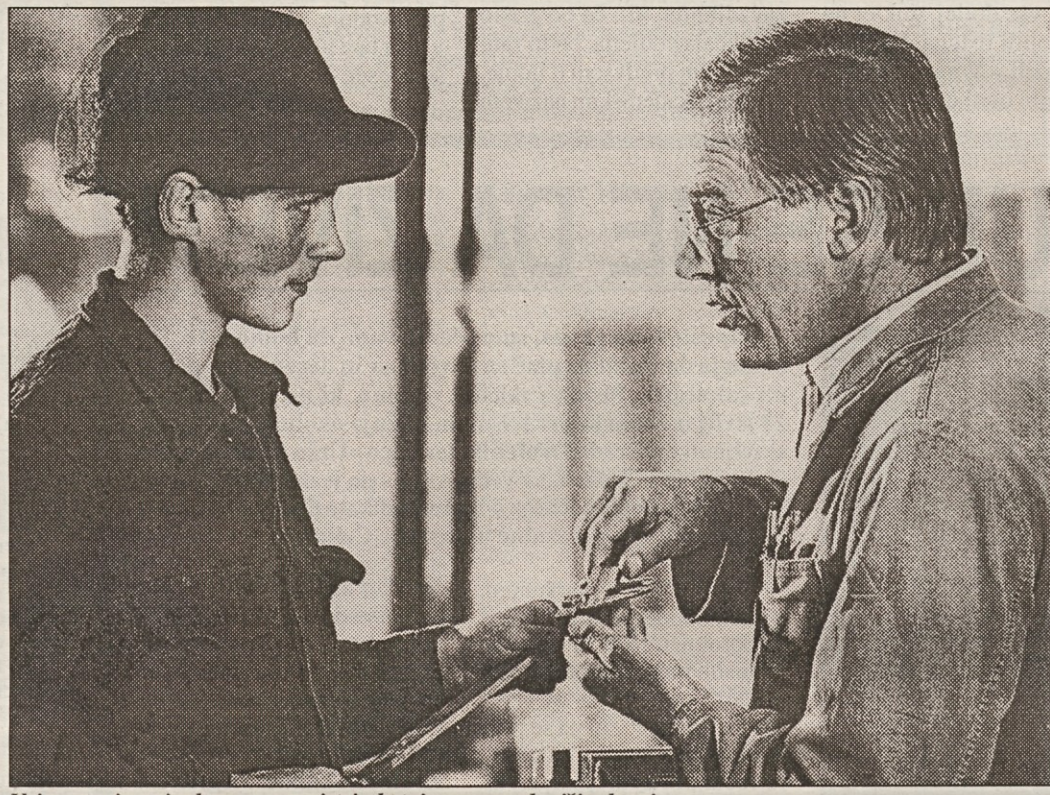
Obrtna zbornica ima pomembno vlogo pri informiranju in obveščanju učence osnovnih šol (te so devetletne), o možnosti nadaljnega poklicnega izobraževanja. V ta namen stalno izdaja propagandni material in vzpostavljajo neposredne stike z osnovnimi šolami. Sicer pa učenci že v osnovni šoli opravijo dva tedna obvezne prakse v dejavnosti, v kateri vidijo svoj poklicni interes.

Obrtna zbornica na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja zelo dobro sodeluje s sindikati. Predstavniki sindikatov je celo član vodstva Obrtne zbornice za München in Zgornjo Bavarsko, kjer je izvoljen za podpredsednika.

Zbornico in sindikate družijo želja zgraditi model poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki bo učencem po končanem šolanju zagotovil delo.

Udeleženci strokovne ekskurzije smo opazili veliko angažiranost in skrb ministrstva za gospodarstvo, obrtne zbornice in sindikatov za poklicno izobraževanje. Po našem mnenju bi pozitivne izkušnje na področju poklicnega izobraževanja z Bavarske morali še bolj preučiti in jih vključiti v naš novi sistem poklicnega in strokovnega izobraževanja. Da bo do tega prišlo, smo odgovorni tudi vsi socialni partnerji, ne le sindikati.

Sandi Bartol

Vajencem in vajenkam se z mojstri obetajo neposrednejši odnosi

KAKO JE SOCIALNI SPORAZUM VPLIVAL NA PLAČE

Na podlagi določil socialnega sporazuma, zakona o njegovem izvajanju in navodil za prikazovanje podatkov o plačah delodajalci posredujejo podatke o izplačanih plačah na posebnih obrazcih Agenciji za plačilni promet in Davčni upravi RS. Podatke o izplačanih plačah pri delodajalcih pa v skladu s svojimi predpisi spremlja in obdeluje tudi Statistični urad RS.

Na podlagi podatkov Statističnega urada Republike Slovenije se je povprečna plača v mesecu oktobru 1996 v primerjavi s povprečno plačo v letu 1995 povečala za 21,1 % (novembra za 23,4 %), od tega v gospodarstvu za 19,4 % (novembra za 21,9 %).

Povprečne plače so višje v vseh skupinah oziroma podskupinah dejavnosti. Od povprečne plače v letu 1995 najbolj navzgor odstopajo povprečne plače za mesec november v teh dejavnostih: pomorski promet 54,4 % (197 zaposlenih), izdelava in popravilo električnih proizvodov 30,2 % (29.877 zaposlenih), ladjedelništvo 18,6 % (118 zaposlenih), gradbeništvo 21,3 % (29.247 zaposlenih), zavarovanje posesti, oseb 36,9 % (4.789 zaposlenih), črna metalurgija 19,4 % (4508 zaposlenih), raziskovalnorazvojno delo 28,2 % (7285 zaposlenih) ter grafična dejavnost 24,9 % (3402 zaposlenih).

V času veljavnosti zakona so bila mesečna gibanja na ravni gospodarstva različna. V maju so v primerjavi z aprilom plače porastle za 2,4 %, v juniju so padle za 1,5 %, v juliju so porastle za 4,9 %, v avgustu in septembru pa je obkraj izkazano minimalno znižanje, v oktobru so porastle za 3 % in novembra za 2,1 %. Povprečna plača meseca novembra je v primerjavi s povprečno plačo meseca maja večja za 7,8 %.

V primerjavi s povprečjem leta 1995 so nominalne bruto plače v gospodarstvu v obdobju enajstih mesecev leta 1996 porastle za 13,2 %, realno pa so v tem obdobju višje le za 3,4 %. V negospodarstvu pa so nominalne plače večje za 16 % in realno za 5,9 %.

Agencija za plačilni promet je na podlagi predloženih obrazcev obdelala podatke za izplačane plače za mesec maj do vključno za mesec november 1996. Obdelave podatkov za mesec maj 1996 ne vsebujejo podatkov vseh zavezancev, ki opravljajo plačilni promet preko Agencije za plačilni promet, saj je bil zakon, na podlagi katerega je bilo izdano navodilo, uveljavljen šele 30. 6. 1996.

V analizo niso vključeni podatki tistih zavezancev, ki predlagajo obrazce Davčni upravi RS. Ti podatki bodo obdelani ločeno za celotno obdobje.

Podatki so prikazani na ravni področja, panoge in podskupine dejavnosti, in sicer skupaj za vse

pravne osebe ter ločeno za olastninjene in neolastninjene pravne osebe. Podatki so prikazani tudi ločeno za zaposlene, za katere velja tarifni del kolektivne pogodbe, in za zaposlene, ki izplačujejo plače na podlagi individualnih pogodb. Pri tem je potrebno opozoriti, da zakon velja za vse pravne in fizične osebe v gospodarstvu, v negospodarstvu pa le za tisti del, kjer se plače zaposlenih ne določajo na podlagi zakona o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in organih lokalnih skupnosti oziroma posebnih zakonov.

Ker podatki Agencije ne zajemajo vseh izplačevalcev plač, se podatki mesečnih gibanj plač Urada za statistiko in Agencije razlikujejo.

Mesečna gibanja povprečnih plač glede na predhodni mesec so bila po podatkih Agencije različna. Tako je povprečna plača v mesecu juniju porastle za 1,96 %, v juliju za 4,1 %, v avgustu za 0,73 %, v septembru se je zmanjšala za 0,3 %, v mesecu oktobru je porastle za 3,2 %, v mesecu novembru pa samo za 0,6 %. Povprečna plača meseca novembra pa je bila glede na maj večja za 10,1 %. Gibanja po podskupinah dejavnosti so različna, in sicer od izkazanega znižanja za okoli 19 % do povečanj za 100 % in več.

V času veljavnosti zakona je obseg sredstev za plače na ravni gospodarstva glede na mesec maj vsak mesec višji, in sicer meseca novembra za 19,77 %, meseca oktobra za 19,96 %, meseca septembra za 15,39 %, meseca avgusta za 16,31 %, meseca julija za 11,74 % in meseca junija za 4,95 %.

Obseg sredstev za plače v mesecu novembru je v primerjavi z mesecem oktobrom ostal na isti ravni, čeprav je število zaposlenih v primerjavi z oktobrom padlo za 1 %. Tako se je lahko pri isti masi sredstev povprečna plača, izplačana na podlagi individualnih pogodb, v primerjavi z mesecem oktobrom povečala za 2 % in povprečna plača, izplačana po kolektivnih pogodbah, za 0,34 %.

V mesecu novembru je povprečno plačo za več kot 2 % povečalo 852 pravnih oseb (22,9 % vseh pravnih oseb) s 103.957 zaposlenimi, meseca oktobra 1.569 pravnih oseb (43,4 % vseh pravnih oseb) s 176.269 zaposlenimi, meseca septembra 898 pravnih oseb (25,3 % vseh pravnih oseb) z 90.944 zaposlenimi, meseca avgusta 745 pravnih oseb (21 % vseh pravnih oseb) z 83.933 zaposlenimi in meseca julija 1470 pravnih oseb (42,7 % vseh pravnih oseb) s 180.153 zaposlenimi. Razlike v rasti plač med podjetji so zelo velike. V posameznih primerih so se plače povečale za več kot dvakrat, čeprav je bilo možno povečanje v skladu z eskalacijo za največ 5,5 % za celotno obdobje. Povečanja iz naslova poslovnih rezultatov pa ne bi smela preseči

ene povprečne plače v celem letu. Izplačila plač iz naslova rezultatov do vključno meseca novembra predstavljajo v kumulativni masi za plače od meseca maja do vključno meseca novembra 0,71 celotne mase.

Več kot 740.000 SIT povprečno na zaposlene (kar je najvišja dovoljena plača meseca marca) je izplačalo v mesecu novembru 145 pravnih oseb, od tega 129 v gospodarstvu, v mesecu oktobru 118 pravnih oseb, od tega 106 v gospodarstvu, v mesecu septembru 110 pravnih oseb, od tega 99 v gospodarstvu, v mesecu avgustu 98 pravnih oseb, od tega 87 v gospodarstvu, ter v mesecu juliju 88 pravnih oseb, od tega 80 v gospodarstvu. Za pravne osebe, ki so izplačevale višjo plačo od 740.000 SIT je značilno, da je bila pri njih rast plač po individualnih pogodbah višja od rasti plač po kolektivnih pogodbah. Od meseca junija do meseca novembra je bila v primerjavi s preteklim mesecem rast plač po individualnih pogodbah: 4,61 %, 3,55 %, 4,47 %, 8,6 % in 11,54 %, po kolektivnih pogodbah pa: 3,38 %, 3,17 %, 0,4 %, 6,06 % in 7,45 %.

Socialni sporazum za leto 1995 je veljal do vključno meseca marca 1996, zato v nadaljevanju prikazujemo primerjavo plač z mesecem marcem. Povprečne plače po individualnih pogodbah so v mesecu novembru (418.293 SIT) v primerjavi z mesecem marcem (337.556) večje za 24 %. Največja razlika glede na marec je v teh panogah: turistično posredovanje 16,3 %, proizvodnja krnil 58 %, proizvodnja barvnih kovin 56 %, kultura, umetnost, inf. 54 %, zavarovanje posesti in oseb 52 %, osebne storitve 44 %, elektrogospodarstvo 38 %, stanovanjska dejavnost 37 %, proizvodnja nekovinskih rudnin 36 %, instalacije in zaključna dela 33 %, proizvodnja in predelava tobaka 30 %. Povprečne plače po kolektivnih pogodbah za mesec november so v primerjavi z mesecem marcem večje za 8 %. Znatno večja povečanja povprečne plače pa so bila v stanovanjski dejavnosti, pomorskem prometu, zdravstvenem varstvu, zavarovanju posesti in oseb, mestnem prometu, izobraževanju, projektni in drugih dejavnostih, in sicer od 23 % do 47 %. Pri tem so bile povprečne plače v mesecu novembru v primerjavi z marcem po kolektivnih pogodbah večje od plač po individualnih pogodbah v pomorskem prometu, izobraževanju in projektni in drugih dejavnostih.

Agencija spremlja podatke o plačah ločeno za olastninjene in neolastninjene pravne osebe. Od meseca avgusta dalje pa spremlja pri neolastninjenih pravnih osebah plače ločeno za delavce, za katere velja tarifni del kolektivne pogodbe, in za delavce

za katere ne velja tarifni del kolektivne pogodbe. Tako se lahko spremlja izvajanje 6. člena zakona, ki določa, da plače delavcev, za katere ne velja tarifni del kolektivne pogodbe, pri pravnih osebah, ki niso pridobile drugega soglasja ostanejo na ravni izplačanih plač meseca marca. Povprečna plača pri neolastninjenih pravnih osebah v mesecu novembru za zaposlene po kolektivni pogodbi je bila 117.539 SIT, 6 % manj kot pri olastninjenih pravnih osebah. Za zaposlene po individualni pogodbi pa 426.536 SIT, kar je 6 % več kot pri olastninjenih pravnih osebah.

Na podlagi 5. člena zakona se plače pri delodajalcih lahko povečajo tudi na podlagi doseženih poslovnih rezultatov. Prvo izplačilo na podlagi rezultatov poslovanja je bilo mogoče za obdobje januar-junij 1996. Kumulativni znesek, izplačan iz tega naslova do vključno meseca novembra, je 2.409.706.477 SIT. V mesecu novembru pa je bilo izplačano 2.005.935.396 SIT ali 83 % vseh izplačanih sredstev na podlagi poslovnih rezultatov. Novembrsko izplačilo na podlagi rezultata tvori le 3,8 % sredstev za plače za mesec november.

V prvih treh mesecih leta 1996 je bilo gibanje plač v gospodarstvu še pod vplivom Dogovora o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu kot separatu Socialnega sporazuma za leto 1995. Značilno za to obdobje je, da je bruto plača na zaposlenega v gospodarstvu realno stagnirala. V aprilu in maju je realna bruto plača naraščala za okoli 2 % mesečno. Sele konec maja je bil sprejet nov socialni sporazum za leto 1996, zakon o izvajanju socialnega sporazuma pa koncem meseca junija. Socialni sporazum določa višino minimalne plače, način usklajevanja izhodiščne plače z rastjo cen na drobno ter tudi pravilo izplačila iz naslova poslovnega presežka, vendar pa določanje višine izhodiščnih plač v kolektivnih pogodbah na posameznih ravneh prenaša na gospodarske subjekte. Bruto plača na zaposlenega v gospodarstvu se je sicer za mesec junij realno znižala za 2 %, za mesec julij pa je izjemna 4,6-odstotna realna rast skoraj v celoti vgrajena v osnovno plačo. Skromna avgustovska realna rast (0,1 %) potrjuje, da julijska izjemna rast plač ni bila posledica izplačevanja plač iz rezultatov poslovanja. Za mesec september je bruto plača na zaposlenega realno upadla za 0,6 %, v oktobru je porastle za 2,1 % in meseca novembra je bila realno višja za 1,6 %, v oktobru je porastle za 2,1 % in bila novembra realno višja za 1,6 %. V enajstih mesecih lani pa so v primerjavi s povprečjem predlanskega leta plače realno porastle za 3,4 %.

Iz priloge k poročilu o izvajanju socialnega sporazuma povzel F. K.

PODJETJE ELRAD ELEKTRONIKA BI LAHKO ŠE VEDNO USPEŠNO POSLOVALO?

Bivši direktor Elrada Elektronike mag. Slavko Gabrovec, ki je v letu 1994 in 1995 vodil podjetje tako, da je poslovalo z dobičkom, je prepričan, da bi še danes lahko uspešno poslovalo. Sedanje težave v podjetju so po njegovem mnenju posledica načina dosedanjega poteka stečajnega postopka za delniško družbo Elrad.

Resnica je ena, vendar pa ima več platí - odvisno od tega, s katerega zornega kota se ji želimo čim bolj približati. V eni prejšnjih številkih našega časopisa smo pisali o težavah, ki pestijo podjetje Elrad Elektronika iz Gornje Radgone. V članku smo med drugim zapisali, da so ocene o uspešnosti poslovanja podjetja različne - nekateri menijo, da bi moralo podjetje v stečaj, drugi pa sodijo, da je bilo njegovo tekoče poslovanje v bistvu uspešno, bremenile naj bi ga le obveznosti matere v stečaju. Zapisali smo tudi, da bo poslovanje Elrada Elektronike pregledala neodvisna revizijska hiša.

Elrad je moral v stečaj tudi zaradi notranjih nesoglasij in nasprotij

Bivši direktor Elrada Elektronike Slavko Gabrovec, ki se je v Elradu zaposlil nekaj mesecev pred njegovim stečajem, bil pa je tudi njegov finančni direktor, je svoj pogled na reševanje zdravega jedra bivšega Elrada predstavil takole: »V kratkem času sem odkril več nepravilnosti, ki so povzročile uvedbo stečajnega postopka. Elrad ni šel v stečaj samo zaradi propada jugoslovanskega tržišča, kakor so mnogi takrat pojasnjevali, temveč tudi zaradi notranjih nesoglasij in slabosti.«

Dva meseca pred stečajem Elrada je skupščina mag. Gabrovca imenovala za vršilca dolžnosti hčerinskega podjetja Elrad Elektronika. Januarja 1994 je na okrožnem sodišču v Murski Soboti stekel stečajni postopek za delniško družbo Elrad in štiri hčerinska podjetja (Antene, Profesionalna, Orodja in Kablji). Od celotnega sistema Elrad se je stečaju izognilo samo hčerinsko podjetje Elrad Elektronika, ki je bilo v stečajnem postopku že od leta 1991. Leta 1993 pa se je stečajni postopek končal s prisilno poravnavo.

»Ker za Elrad Elektroniko ni bil uveden stečajni postopek se je pokazala priložnost, da v tem podjetju organiziramo poslovni proces za vse proizvodne programe, ki so bili pred tem predmet poslovanja v drugih delih poslovnega sistema, ter da tako ohranimo oziroma ponovno postavimo na noge zdravo jedro Elrada,« pravi mag. Gabrovec.

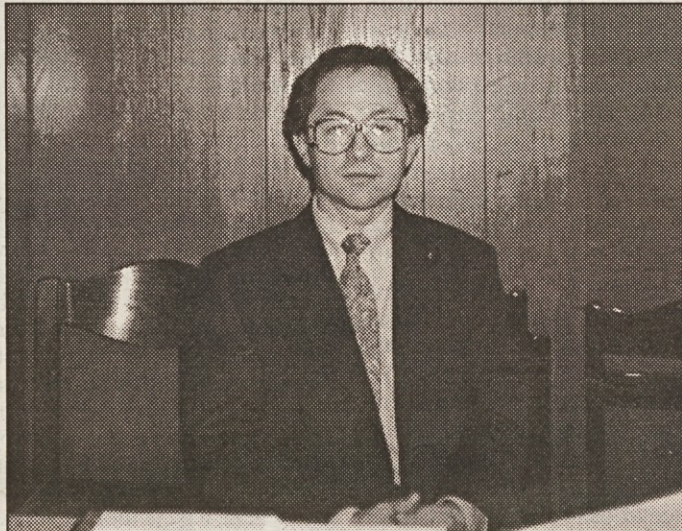
Kako ohraniti zdravo jedro podjetja

V Gornji Radgoni so takrat pristojni iskali možnosti za ohranitev zdravega jedra Elrada. Nekateri so predlagali, da bi bila občina ustanovitelj novega podjetja, drugi so menili, da je potrebno programe prenesti na Elrad Elektroniko, ki po prisilni poravnavi ni poslovala, in podobno. Očitno so se te razprave končale do začetka februarja 1994, saj je takrat stečajni upravitelj imenoval za direktorja Elrada Elektronike mag. Slavko Gabrovca, ki je že pred tem pripravil program rešitve zdravega jedra z aktiviranjem mirujočega podjetja Elrad Elektronika. »Kot direktor sem bil za-

poslen po pogodbi o delu za določen čas. Stečajni upravitelj mi je mandat podaljševal mesečno,« pojasnjuje mag. Gabrovec. »Elrad Elektronika je začela poslovati iz nič. Podjetje je sicer po prisilni poravnavi leta 1993 ohranilo opremo, proizvodne hale, zaloge in terjatve ter obveznosti, vendar je stečajni upravitelj kot njegov lastnik vse premoženje in obveznosti prenesel na mater. Aktivirali smo žiro račun podjetja, nismo pa imeli ne finančnih sredstev za zagon proizvodnje, ne surovin, ne repromateriala - skratka ničesar razen volje in želje, da bi ohranili in postavili na noge zdrave programe bivšega Elrada ter s tem zagotovili tudi delo in zaposlitev čim večjemu številu delavcev.«

Elrad Elektronika je začela iz nič

Kako je v takšnih pogojih sploh bilo mogoče poslovati? »Zaloge materiala in gotovih proizvodov smo začeli na kredit odkupovati od stečajnega upravitelja. Tako smo v bistvu morali kupovati svoje lastne zaloge, hkrati pa plačevati

Slavko Gabrovec: Elrad Elektronika je poslovala uspešno

ročnega kredita. V letu 1994 smo zaposlili 128 delavcev za nedoločen čas, okoli 160 delavcev za določen čas, 34 sodelavcem pa smo omogočili, da so ob delu končali osnovno šolo. Tako smo zaposlili polovico delavcev, ki so ob uvedbi stečaja za poslovni sistem Elrad izgubili delo.»

»Prvo leto svojega poslovanja (torej poslovno leto 1994) je Elrad Elektronika zaključila s 180 milijoni čistega dobička,« pravi mag. Gabrovec. »Vendar pa so se leta 1995 začele težave. Vodilna ekipa je dobila pogodbo o delu šele junija z veljavnostjo do konca leta. Delo v negotovosti je bilo težko. V vodilni ekipi ni bilo več

upravitelj je odprodal del premoženja bivše matere, ki ga je imelo podjetje Elrad Elektronika v najemu. Naše podjetje je preko SKB banke dvakrat vložilo ponudbo za nakup deleža lastnika v podjetju (kupiti smo ga nameravali s pomočjo tujih poslovnih partnerjev), saj smo bili prepričani, da je to edina možnost za njegovo ohranitev in za ohranitev 300 delovnih mest. Vendar pa odgovora nismo dobili. Težava je bila že v tem, da so bile v ustanovnem vložku podjetja nepremičnine in premičnine, ki jih je stečajni upravitelj v medčasu delno že odprodal, mi pa nismo vedeli, kakšna je

o nakupu celotnega podjetja z različnimi poslovnimi partnerji, med drugim tudi z avstrijskim podjetjem Horizonte Venture management. »Poslovni partner se je zanimal za nakup celotnega podjetja. Zaradi omenjenih nejasnosti pogovori niso bili uspešni. Iz istega razloga tudi podjetje Elrad Elektronika ni moglo pripraviti poslovnega načrta za naslednja tri leta. Za delno odprodajo poslovnih sredstev bi moral biti izdelan program, ki bi opredelil možnosti nadaljevanja proizvodnje v Elradu Elektroniki. Zaradi odprodaje poslovnih sredstev so v Elradu Elektroniki postali nekateri delavci, ki so bili zaposleni za nedoločen čas, trajno presežni,« pravi mag. Gabrovec.

So nekateri škodovali lastnemu podjetju?

Mag. Slavko Gabrovec pa ni bil razočaran samo zaradi tega, ker je stečajni upravitelj po delih razprodajal proizvodna sredstva, ki jih je imela v najemu Elrad Elektronika, pač pa je začel sumiti tudi, da nekateri delavci Elrada Elektronike delujejo skupaj z delavci posameznih drugih podjetij na škodo lastnega podjetja. »Tako so denimo nekateri moji sodelavci v času, ko je imelo podjetje zaradi manjših prilivov likvidnostne težave, kupili od

verzom iz podjetja, ne da bi kdor koli preveril, koliko materiala so vanje vgradili. Zasumil sem, da je na ta način izginilo iz podjetja veliko dragega materiala.»

Zaradi takšnih okoliščin je Slavko Gabrovec oktobra 1995 kot direktor odstopil (v prejšnjem članku smo pomotoma zapisali, da je bil direktor do konca leta 1996, za kar se mu opravičujemo). »Upal sem, da se bodo postopki razdelitve podjetja prekinili, če podjetje zapustim in omogočim novi zagon v do tedaj uspešni rasti,« pravi. Do konca meseca je ostal v podjetju kot vodja proizvodnje, nato pa je Elrad Elektroniko zapustil. Podjetje je od takrat vse do nedavnega imenovanja novega direktorja Ivana Maroviča vodil Branko Sagaj.

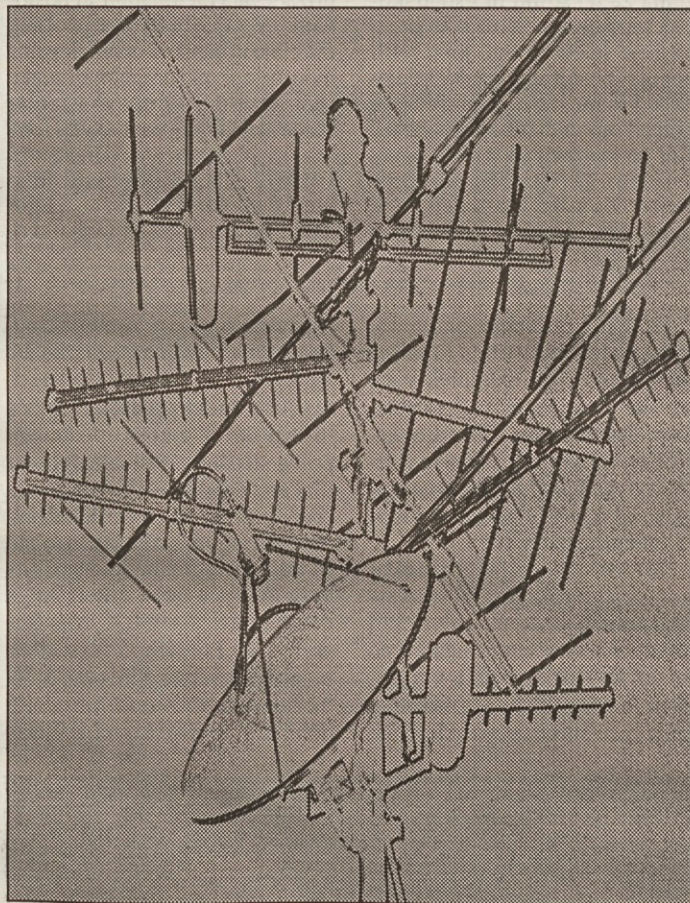
Opozorilo pristojnim

Pred odstopom s funkcije direktorja je mag. Slavko Gabrovec poslal predsedniku stečajnega senata pismo, v katerem ga je seznanil z vsemi svojimi pomisleki v zvezi z vodenjem stečajnega postopka za Elrad. »Podjetje posluje z dobičkom,« je zapisal. Na koncu pisma pa je opozoril: »V javnosti so že informacije o delni odprodaji poslovnih sredstev, zato se že kažejo blokade dobaviteljev in zahteve po avansiranju nabav, kar pomeni počasno zmanjševanje proizvodnje in dokončno uničenje podjetja.»

Mag. Slavko Gabrovec ne skriva svojega mnenja, da je težaven položaj Elrada Elektronike, o čemer smo že pisali, v veliki meri posledica načina, kako teče stečajni postopek za delniško družbo Elrad. »Stečajni upravitelj je prenesel vse premoženje in obveznosti hčere na mater, sedaj pa je obveznosti brez premoženja hčeri vrnil. Poleg tega je premičnine in nepremičnine, ki so bile v ustanovnem vložku hčere, prodajal po delih. Na enak način je prodajal tudi proizvodne prostore in opremo matere v stečaju, ki jo je imela hči v najemu. Tako je podjetje Elrad Elektronika, ki je tekoče uspešno poslovalo in ustvarjalo dobiček, postavil v nemogoče pogoje gospodarjenja,« pravi mag. Gabrovec. »Nemajhen del odprodanega premoženja so pokupili tudi bivši vodstveni delavci Elrada Elektronike, ki so bili v moji ekipi. Nasploh je odprodaja poslovnih sredstev Elrada Elektronike potekala na precej neobičajen način. Ali je običajno, da premoženje ceni človek, ki je podjetje vodil do stečaja? Ali je običajno, da ta isti človek potem to isto premoženje tudi odkupi? Ali je običajno, da se vodstveni delavci podjetja kasneje zaposlijo pri kupcu poslovnih sredstev, ki so jih v bistvu sami pomagali prodajati? Takšnih vprašanj, ki niso značilna samo za podjetje, o katerem govorimo, temveč nasploh za stečajne procese in procese privatizacije in lastninjenja v Sloveniji, visi še kar nekaj v zraku tudi v Elradu.»

»Vsekakor, o tem sem prepričan, bi bilo zdravo jedro Elrada, ki smo ga v letu 1994 in 1995 postavili na noge v Elradu Elektroniki, mogoče rešiti in na njem postaviti v Gornji Radgoni novo in zdravo podjetje, ki bi dajalo delo in kruh več kot 300 delavcem,« pravi mag. Slavko Gabrovec.

Tomaž Kšela

najemnino za prostore. Na pomoč nam je priskočilo ministrstvo za delo, ki ga je takrat vodila Jožica Puhar. Za ohranjanje delovnih mest smo dobili šest milijonov tolarjev, to pa je bilo na začetku tudi vse, kar smo imeli. Poslovali smo zelo težko, saj so dobavitelji zahtevali predplačila in podobno. Ko smo v Elrad Elektroniko prenesli programe bivšega Elrada, smo seveda celotno podjetje tudi na novo organizirali in do skrajnosti racionalizirali poslovanje. Zato smo tudi opustili proizvodnjo na Meleh in jo preselili v proizvodne prostore v Gornji Radgoni. Pri tem nam je priskočil na pomoč tudi tedanji izvršni svet občine Gornja Radgona, ki ga je vodil Miha Vodenik. Dodelili so nam 13 milijonov tolarjev kratko-

prave enotnosti in medsebojne pomoči. Dve sodelavki sta od stečajnega upravitelja celo zahtevali, da me odslovi. Kljub temu pa je podjetje še uspešno poslovalo. Tako sem denimo ministrstvu za znanost in tehnologijo prijavil dva razvojna projekta (izdelal sem ju s pomočjo sodelavcev), za katera je podjetje prejelo 17,5 in 6,9 milijona tolarjev. Mimogrede naj povem, da je stečajni upravitelj kasneje prvi projekt prodal, podjetju pa ni vrnil 35 milijonov tolarjev, kolikor je bil projekt v celoti vreden. Upam, da bo stečajni upravitelj ta del dolga do Elrada Elektronike še poravnal.»

Odprodaja po delih

»Podjetje pa se je srečalo tudi z drugimi težavami. Stečajni

V ELRADU ELEKTRONIKI SI PRIZADEVAJO OHRANITI ČIM VEČ DELOVNIH MEST

V Elradu Elektroniki v Gornji Radgoni, kjer so bili delavci zaradi krize v podjetju mesec dni na čakanju, je na začetku prejšnjega tedna proizvodnja ponovno stekla. Pred tem so se delavci zbrali na izrednem zboru in terjali ureditev razmer. Skupščina podjetja pa je za novega vršilca dolžnosti direktorja imenovala Branka Šerugo, sicer predsednika sindikata kovinske in elektrodelovalne industrije v podjetju. Daljši pogovor z njim o aktualnih problemih v podjetju smo v Delavski enotnosti objavili pred mesecem dni.

Sedanje težave Elrada Elektronike so povezane tudi s končanjem stečajnega postopka za njeno mater - delniško družbo Elrad. Stečajni upravitelj je prodal že precejšen del Elradovega premoženja, ki ga je imela doslej v najemu Elrad Elektronika. Podjetje so prvi teden v februarju obiskali tudi rubežniki. Po nalogu sodišča so zaplenili podjetju nekaj nepremičnin, ker ni redno vračalo hipotekarnega kredita Slovenski zadrugi kmetijski banki. Ravno to je delavce tako razburilo, da so se zbrali na izrednem zboru. Svoje pa k težkemu položaju Elrada Elektronike prispevajo tudi obveznosti iz prisilne poravnave iz leta 1993. Za te obveznosti se nekateri sprašujejo, ali bremenijo samo mater ali tudi hčer. Sicer pa poslovanje podjetja Elrad Elektronika v minulem obdobju, o uspešnosti katerega so mnenja različna, že pregleduje neodvisna revizijska hiša.

Po besedah novega vršilca dolžnosti direktorja Branka Šeruge dela sedaj v podjetju 170 delavcev. Program elektronike široke potrošnje proizvaja v celoti podjetje Elrad Elektronika, proizvodnjo nekaterih drugih programov pa nadaljuje s svojimi poslovnimi partnerji oziroma podjetji, ki so od Elrada v stečaju odkupila proizvodne prostore in stroje.

Kakor koli že, novo vodstvo Elrada Elektronike si prizadeva, da bi ohranilo čim več programov in s tem čim več delovnih mest, četudi bi morala Elrad Elektronika morda kloniti pod težo starih bremen.

T. K.

vrednost odprodanih poslovnih sredstev. Naše podjetje pa tudi ni bilo nikoli ocenjeno, zato nam je postalo jasno, da se je lastnik odločil za odprodajo po delih,« pravi mag. Gabrovec.

Vodstvo podjetja Elrad Elektronika se je leta 1995 pogovarjalo

nekega partnerja brez moje vednosti izredno drago napravo, ki je stala več kot štiri milijone tolarjev. Poleg tega sem ugotovil, da so kar številni sodelavci začeli v podjetje nositi na popravilo zelo drage naprave, po popravilu pa so jih sami zopet odnašali z re-

Zunanjetrgovinska bilanca lanskega leta

MALO MANJŠI PRIMANJKLJAJ

Po predhodnih, še nedokončnih podatkih Statističnega urada Slovenije o zunanjetrgovinskih rezultatih slovenskega gospodarstva je lanska blagovna menjava s tujino ostala vrednostno na približno enaki ravni kot leta 1995. Za naše izdelke smo na tujem iztržili 8,3 milijarde dolarjev, za las manj kot leta 1995, za uvožene pa potrošili 9,4 milijarde dolarjev ali odstotek manj kot leto prej. Zunanjetrgovinski primanjkljaj znaša torej 1,1 milijarde dolarjev in se je lani za malenkost zmanjšal. Z izvozom smo pokrili 88,4 odstotka uvoznih stroškov, v letu 1995 pa 87,6 odstotka. Statistični urad pri tem poudarja, da se podatki kljub svoji nedokončnosti ne bodo bistveno spremenili.

Ker je bila lani vrednost dolarja glede na marko za pet odstotkov večja kot leta 1995, je moč sklepati, da so naša podjetja lani izvozila in uvozila več izdelkov kot leto prej. V zunanjetrgovinskih rezultate je zdaj vključena tudi dodelava izdelkov (lon poslov po domače). Zato je prikaz regionalne strukture izvoza in uvoza zdaj bolj realno prikazan. Izvoz v države Evropske unije je bil lani malo manjši kot leto prej, indeks je 96,2, uvoz za je zaostajal nekaj manj (indeks 97,3). Deficit v blagovni menjavi z Evropsko unijo je precejšen, 990,5 milijona, in je malo večji kot leto prej, ko je znašal 957 milijonov dolarjev. Močno je lani upadel izvoz v Veliko Britanijo, za 30 odstotkov, v Francijo, za 12, in v Italijo, za 9 odstotkov. Največji primanjkljaj v trgo-

vinski menjavi smo lani imeli z Italijo, in sicer 488 milijonov dolarjev, Francijo (326 milijonov) in Avstrijo (282 milijonov). Primanjkljaj z Avstrijo je slovensko gospodarstvo nekoliko zmanjšalo, z Italijo in Francijo pa povečalo. Le z Nemčijo imamo še vedno 502 milijona dolarjev velik presežek v blagovni menjavi. Odnosi z državami Evropske unije so za Slovenijo najpomembnejši, saj tja izvažamo slabi dve tretjini, uvažamo pa dobri dve tretjini vsega izvoza in uvoza.

Države s področja nekdanje Jugoslavije so za Slovenijo še vedno zelo pomemben trgovski partner, zlasti Hrvaška, ki se uvršča med pet naših najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnerjev. Se pa struktura trgovanja s temi državami spreminja v prid BiH

in ZRJ, trgovanje s Hrvaško pa je v zadnjih dveh letih zašepalo. Lani je Slovenija na področje nekdanje Jugoslavije izvozila skoraj 17 odstotkov vsega svojega izvoza, uvozila pa le dobrih 7 odstotkov. Tako se je suficit v trgovanju s temi državami lani celo še povečal in zdaj znaša 688 milijonov dolarjev. Deficit pa smo ustvarili pri trgovanju z državami Cefte, kamor smo izvozili 5,4 odstotka na tuje prodanih izdelkov, nakupili pa 6,5-odstotni delež vsega uvoza. Vendar se izvoz povečuje, tako da se je lani deficit zmanjšal na 163 milijonov dolarjev. Še leta 1995 je znašal preko 230 milijonov. Suficit pa smo ustvarili v trgovanju z državami nekdanje Sovjetske zveze, in sicer v vrednosti 153 milijonov dolarjev, predvsem na račun veliko manjšega uvoza iz teh držav. Izvoz se je povečal le za štiri odstotke. Neevropske članice OECD so za nas pomembne kot trgi, kjer pretežno kupujemo, zlasti surovine in reprodukcijske materiale. Zato tudi ne čudi visok deficit v trgovanju z njimi, v višini 244 milijonov dolarjev, zlasti še, ker smo lani tja ob naraščajočem uvozu prodali manj kot leto prej. In katere izdelke smo lani najlaže prodajali v tujino: izdelkov za široko porabo ne, saj je njihov izvoz upadel skoraj za 20 odstotkov; izdelkov za reprodukcijo pa smo lani izvozili kar za 15 odstotkov več, in izdelkov za investicije za 6 odstotkov več kot leto prej.

B. R.

Stroški delovne sile v luči konkurenčnosti gospodarstva

NETO PLAČE SO DOBRA POLOVICA STROŠKOV DELA

Včasih smo preprosto dejali, da so prevelike ali premajhne plače, zdaj pa vsi govorijo o stroških dela ali kvečjemu še o dodatkih k plači. Za večino ljudi sta ta dva pojma, zlasti pa "stroški dela", povsem nerazumljiva. Oglejmo si, kaj vse sodi v okvir tega pojma, ki je za delodajalce kot rdeča cunja za veste koga. Ti so ob obrazlaganju, zakaj so odpovedali splošno kolektivno pogodbo in zakaj zahtevajo zniževanje nekaterih stroškov dela, navajali precej dramatične številke o vplivu delovnih stroškov na konkurenčnost slovenskega gospodarstva. Oglejmo si torej, kaj vse sodi v rubriko "stroški dela".

Dodatki k plači, ki so spodbudili delodajalce k razdrtju splošne kolektivne pogodbe, sodijo med tako imenovane direktne stroške. Tu je plača za dejansko opravljeno delo, dodatna izplačila na podlagi kolektivne pogodbe; del plače za delovno uspešnost in uspešnost poslovanja; nadomestila plače za plačano, a neopravljeno delo; nadomestilo plače za letni dopust in praznike; bonusi in druge denarne nagrade; regres za letni dopust; jubilejne nagrade; odpravnine in dokup delovne dobe. V ta sklop stroškov uvrščajo tudi "plače v naturi": izplačila v blagu, delnicah, obveznicah ter stroške delodajalca za nastanitev zaposlenih, stroške za službene avtomobile. Vsi ti direktni stroški dela prispevajo dobre tri četrtine (točneje 76,38 odstotka vseh stroškov dela v letu 1995, za katerega imamo na voljo te podatke).

Stroške dela povečujejo še delodajalčevi prispevki za socialno varnost, torej za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, za zdravstveno varstvo, sredstva za zaposlovanje. Ti v strukturi stroškov dela "tehtajo" 11,12 odstotka.

Dodatno dogovorjeni prispevki za socialno varnost, kot je na primer solidarnostna pomoč, in zavarovanja zaposlenih v breme delodajalca niso veliki, komaj 0,41 odstotka stroškov dela pomenijo. Zato pa so z 2,61 odstotka pomembnejša nadomestila plač za čas bolezni, nesreče, smrti v družini, poroke, čakanja na delo, odpovedni roki in še kaj: socialne ugodnosti z eno besedo.

Stroški izobraževanja so zanemarljivo nizki, samo 0,71 odstotka, zato pa so drugi stroški dela, mednje sodijo stroški za prehrano, za prevoz na delo, kadrovanje, kulturne in športne prireditve, z 8,76-odstotnim deležem v vseh stroških dela tretji najvišji izdelek. V podjetjih, kjer izplačujejo previsoke plače, morajo k stroškom dela prišteti še davek na plačilno listo.

Statistični urad Slovenije je naredil zanimivo primerjavo strukture stroškov dela med Slovenijo, Češko, Madžarsko, Portugalsko in Nemčijo. Plače pri nas in v Nemčiji ter na Portugalskem zavzemajo približno enak delež v stroških dela. Češka in zlasti Madžarska sta z 68,8- in 62,6-

odstotnim deležem na slabšem. Dodatno dogovorjeni prispevki za socialno varnost so približno enaki v Sloveniji, Češki in Nemčiji, precej nižji so na Madžarskem, mnogo višji pa na Portugalskem, kjer zavzemajo kar petkrat večji delež v strukturi stroškov dela kot v Nemčiji (2,71-odstotnega nasproti 0,51-odstotnemu). Podoben delež kot v Sloveniji imajo socialne ugodnosti v Nemčiji. Na Portugalskem so zanemarljive, komaj 0,33-odstotne, na Češkem in Madžarskem pa jih ne poznajo. V Sloveniji in na Češkem čutijo

Ne delamo kot črnci, tudi plačani nismo tako malo, kljub temu pa so naši prejemki še vedno skoraj pre nizki za spodobno življenje.

Kam s preostanki certifikatov

ŽITO – DOBRA PRILOŽNOST

Čeprav je do izteka veljavnosti lastninskih certifikatov še štiri mesece časa, je možnosti za njihovo vnovčenje že zelo malo. Sprejemajo jih še nekateri skladi, vendar to za hiter dobiček ni najboljša možnost. Podjetij, ki bi se še lastninsko tudi prek javne prodaje, pa je preostalo le še za vzorec. Precej težav imajo lastniki majhnih ostanov certifikatov, vrednih nekaj tisočakov, ki jih vzamejo komaj še kje. S temi ostanke namreč skorajda ni mogoče kupiti nikjer niti delnice, saj so te praviloma vredne več. Med zanimivejšimi preostalimi podjetji za vložitev certifikata je denimo Žito, za katerega pa datuma začetka javne prodaje niso mogli navesti ne v podjetju samem ne v Agenciji za privatizacijo, kjer pripravljajo izdajo prvega soglasja zanj. Neuradno smo slišali, naj bi se začela sredi tega meseca, vendar se po vsej verjetnosti v februarju sploh še ne bo. Žito je imelo precej težav z vračanjem premoženja prvotnim lastnikom, saj je bilo nanj naslovljeno 30 denacionalizacijskih zahtevkov, med katerimi še niso vsi rešeni. Prvo soglasje k Žitovemu programu lastninskega preoblikovanja je Agencija za prestrukturiranje in privatizacijo sicer že dala, a ga je morala umakniti zaradi nekaj pritožb denacionalizacijskih upravičencev. Da bi pospešili postopek ponovne pridobitve soglasja, je podjetje sporne nepremičnine izločilo iz privatizacijske mase. V Žitu so izbrali naslednjo for-

mulo lastninskega preoblikovanja: 40 odstotkov premoženja bodo prenesli na sklade, petino bodo dobili upravičenci v notranji razdelitvi, 23 odstotkov bodo oddali v notranjem odkupu, 17 odstotkov pa ponudili v javni prodaji za certifikate državljanov in kajpak za gotovino. Vrednost kapitala podjetja je po otvoritveni bilanci 4,9 milijarde tolarjev. Od tega znaša družbeni kapital 4,85 milijarde, rezervacije za delnice denacionalizacijskih upravičencev pa 54,76 milijona tolarjev. Na podlagi cenitve pa je vrednost podjetja 1. januarja leta 1993 znašala 4,22 milijarde tolarjev. Kako primerno je to podjetje za vložitev certifikatov? Po zagotavljanju vodstva poslujejo dobro, saj je od Žitovih družb samo tovarna čokolade Imperial lansko leto imela izgubo, vendar pol manjšo kakot leto poprej, ko je dosegla 47 milijonov tolarjev. V zbirni bilanci pa so celo za beležili okoli 300 milijonov tolarjev dobička. Podjetje je torej lani poslovalo precej bolje kot v preteklih letih, ko ga je v nekaterih programih pestila izguba. Zato v Žitu, v katerem je zaposlenih 2100 delavcev in v okvir katerega sodijo Mlini Ljubljana, Pekarstvo in testeninarstvo Ljubljana, Pekarna Krško, Šumi Imperial ter deloma Pekarna Vrhnika in Gorenjka, pričakujejo dober odziv na ponudbo lastništva v javni prodaji.

B. R.

Na sejmu mode o položaju tekstilne in čevljarke industrije

POMEMBEN DELEŽ V IZVOZU

Z vso bleščavo, ki se za takšno prireditve spodobi, se je v tork začel tradicionalni ljubljanski modni sejem Moda — Fashion 97. Hkrati so se strokovnjaki iz tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije ter ministrstva za gospodarske dejavnosti na seji upravnega odbora zborničnega združenja za tekstilno in usnjarskopredelovalno industrijo in malo kasneje še ob okrogli mizi lotili pogojev poslovanja teh dveh dejavnosti in možnosti za povečanje njune konkurenčne sposobnosti. Kar so na obeh sestankih povedali, je druga plat bleščave podobe sejma. Za kakovost izdelkov je tema dejavnostima treba samo

čestitati, saj dokazujejo, da so se v obeh zelo potrudili prestreči udarec, ki ju je zadel po razpadu Jugoslavije. Ker uspevajo v večini podjetij izvažati skoraj vso proizvodnjo na zahtevne svetovne trge, v nekaterih pa celo uveljavljajo svoje blagovne znamke, bi lahko trdili, da si dejavnosti zelo prizadevata racionalizirati poslovanje. V zadnjih letih se je obseg tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije skoraj prepolovil, enako tudi število v njej zaposlenih. Plače slej ko prej ostajajo na repu lestvice plač v slovenski industriji. Upravni odbor združenja je obravnaval konkretni položaj in ugotovil, da tekstilna in usnjarsko-

predelovalna industrija sami nista sposobni izboljšati konkurenčne sposobnosti in rentabilnost podjetij, saj kljub racionalizacijam in nizkim plačam ne ostaja dovolj denarja za posodobitev proizvodnje in močnejšo promocijo lastnih blagovnih znamk na trgu. To kajpak ne pomeni nič drugega kot to, da bo morala država (udeleženci so nežno rekli "okolje") s sistemskimi ukrepi pomagati dejavnostima pri prestrukturiranju. Plače naj bi bile manj obremenjene, obrestne mere na posojila na evropski ravni, tečaj tolarja pa naj pokriva razliko med domačo in tujo inflacijo. Ali sta tekstilna in čevljarke industrija pomembni za Slovenijo? Kljub hudi ogroženosti zaradi vse večje konkurence se jima najbrže ne kaže odpovedati, saj prinašata 17 odstotkov vsega priliva od izvoza industrije ali 1,25 milijarde dolarjev (v letu 1995).

B. R.

Delavska enotnost št. 6		APOTEKA	VETRNI JOPIC S KAPUČO	STOTINA SVIČARSKEGA FRANKA	PRISTAN V IZRAELU	UREK STANE MAJHNO OKO	UBEŽNIK PRED TURKI	SPOMINSKI STEBER, NAGROBNIK
LJUBEZEN DR. ŽIVAGA								
POPOLNO UJEMANJE								
OBUTEV NOGOMETIŠEV								
ŠVEDSKI SMUČARSKI CENTER					GRŠKI BOG VETROV			
BIVALNA PRIKOLICA					KOŠTRUN, BACEK			
SALOMONOV UGANKAR		OPORNIK	POLETNA HRUŠKA RJAŠTE BARVE	LESEN HODNIK NA ALPSKI HIŠI	AKTINIJ		NASPROTJE OD DOBREGA	IGRALKA BLYTH
IZHAJA VSAK PETEK! BOGATE NAGRADE! VSAK MESEC POSEBNA IZDAJA!		SKUPEK LAS		RODOLJUB	ŠPORTNIK TRDIH PESTI			
VTISNUENJE	OČESNO JABOLKO	SLOV. SKLADATELJ (Danilo)			LISTNATO DREVO Z BELIM LUBJEM			
UREŠNIČEV, UVELJAVITEV		IZDELOVALEC KOVIN, PREDMETOV			DEKLICA V ČUDEŽNI DEŽELI	OLGA ČEHOV	LILI NOVY	HKRATEN STREL IZ VEČ TOPOV
AMERIŠKI LOVEC NA KOŽUHARJE				ZVEZNA DRŽAVA V ZDA	TOVORNI DEL KAMIONA	JAVOR (latinsko)		
MATEMATIČNA NEZNANKA		TEKSTILNA NIT Z ZANKO		GLAVNI ŠTEVNIK			KRAJ PRI CERKNICI	DEL KNEČKEGA VOZA
BELA SNOV ZA SLAJENJE		DAVID NIVEN					OLIVER CROMWELL	SLOVENSKA KOŠARKARICA (Urša)
SKUPINA OTOČKOV V JADRANSKEM MORJU					CEROV GOZD			
					ERBIJ			MESTO V NORMANDIJ, FRANCIA

TURISTIČNA AGENCIJA

ATRIS d.o.s.

Borza sindikalnega turizma

STALNO BORZNO SPOROČILO

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/131-00-33, int. 384, 385, 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

BOHINJ – počitniški hišici v UKANCU, KRANJSKA GORA – PENZION SATURN – nad jezerom. MORAVSKE TOPLICE – zasebna hiša, 2 – 3 – in 4 – posteljne sobe, POKLJUKA – 2 – ali štiriposteljni apartmaji ali brunarica za 8 oseb, RATEČE – PLANICA – počitniški dom. NOVIGRAD – trisobno stanovanje, BOHINJSKA ČESNICA – privatna hiša, BANOVC – termalna riviera – hišice za 4 osebe, ROGLA – apartmaji za 4 osebe, ČATEŽ – hišice za 4 osebe. ATOMSKE TOPLICE – za 4 osebe. KANIN – garsonjere ali enosobno stanovanje.

B. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

V zimsko-turističnih krajih potrebujemo ponudbo počitniških hišic v času šolskih počitnic – 15. 2. do 2. 3. 1997.

C. DOPUSTI

BARBARIGA pri PULI – enosobno stanovanje, PIRAN – štiriposteljni apartmaji, UMAG – hotel in apartmaji, NOVIGRAD – hotel MAESTRAL, MAREDA PRI NOVIGRADU – dvosobno stanovanje, POREČ – hotel TAMARIS – 7 dni, polpenzion 262 DEM, hotel LUNA – 7 dni, polpenzion 205 DEM, hotel PICAL – 7 dni, polpenzion 320 DEM, hotel NEPTUN – 7 dni, polpenzion 217 DEM, KRANJSKA GORA – Penzion Porentov dom, dvosobne sobe. MALI LOŠINJ – 7 dni – 240 DEM. Na zahtevo vam lahko pošljemo polletno ponudbo.

D. SINDIKALNI IZLETI

Sindikalne organizacije ali kar tako oblikovane skupine vabimo, naj nam posredujejo svoje želje za družabni ali strokovni izlet ali potovanje po domačih krajih ali v tujino. Možnost plačila v 2 obrokih. Enodneveni izlet po VIPAVSKI DOLINI – malica, kosilo, ogled vinske kleti in degustacija vin, PRAGA – 4 dni, 2 polpenzion, avtobusni prevoz. Cena za skupine 299 DEM. PARIZ – vikend potovanje za 680 DEM.

E. SEJMI

FRANKFURT – glasbila – 26. 2. do 2. 3. 1997. MILANO – MQD 97 – sejem mode – 28. 2. do 4. 3. 1997. MÜNCHEN – IHM – sejem obrti – 8. 3. do 16. 3. 1997. LONDON – knjižni sejem – 16. 3. do 19. 3. 1997.

F. REZERVACIJE AVIJSKIH ALI LADIJSKIH VOZOVNIC

G. VELIKA POTOVANJA PEKING – 12 dni, 3.450 DEM. ZAKLADI TAJSKE – 10 dni 2.800 DEM. ISTAMBUL – 4 dni 495 DEM.

H. POSEBNA POSLOVNA POTOVANJA

Organiziramo ob pripravi vašega osebne programa

I. ŠOLSKE POČITNICE

(od 15. 2. do 2. 3. 1997) Sprejemamo prijave za Bohinjsko Bistrico, Kravec, Kranjsko Goro, Kanin. S splošnimi in plačilnimi pogoji vas seznanimo v agenciji ATRIS.

J. POLETJE – DOPUSTI 97

Pokličite nas in poslali vam bomo katalog Poletje 97. Sindikalne zaupnike, ki bodo organizirali dopuste za večje število sodelavcev vabimo, da za ponudbo pokličejo ATRIS. Zanimiranim gostom lahko pošljemo tudi atrisovo ponudbo v celoti. ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije organizira izobraževalni seminar

KAKO SKLEPAMO PARTICIPACIJSKI DOGOVOR IN REŠUJEMO SPORE MED SVETOM DELAVCEV IN DELODAJALCEM

Cilj izobraževalnega seminarja je teoretična, predvsem pa praktična usposobitev članov svetov delavcev in sindikalnih zaupnikov za sklepanje participacijskih dogovorov med svetom delavcev in delodajalcem. Na seminarju bo predstavljen tudi način reševanja sporov med svetom delavcev in delodajalci, ter vloga sveta delavcev pri postopku reševanja presežkov delavcev in način pogajanj o participacijskem dogovoru.

Seminarja se lahko udeležijo člani sindikatov, ki so združeni v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije.

Cas: 13. in 14. 3. 1997

Kraj: Sindikalni izobraževalni center Radovljica, Gradnikova 1.

Vsebina:

Četrtek, 13. marec 1997, od 9.00 do 15.00 ure

Tema I:

Vsebinska priprava osnutka participacijskega dogovora

Vsak udeleženec prejme vzorec možnega participacijskega dogovora kot delovno gradivo za aktivno sodelovanje v razpravi. Udeleženci nato z usmerjeno diskusijo o posameznih rešitvah, njihovem bistvu ter možnih variantah skupaj oblikujejo osnutek participacijskega dogovora, kakršnega je potem z manjšimi prilagoditvami mogoče uporabiti kot podlago za začetek pogajanj v podjetju.

Poleg omenjenega, povsem praktičnega uporabnega rezultata ima delavnica tudi vsestransko izobraževalno vrednost, saj udeleženci na ta način aktivno predelajo teoretične in praktične vidike celotnega sistema delavskega soupravljanja v podjetjih in s tem bistveno oplemenitijo že pridobljena znanja s prejšnjih izobraževanj o tej tematiki.

Odmor za kosilo od 12.30 do 14.00 ure.

Predavatelj: mag. Mato Gostiša, ŠCID »Studio participatis«.

Od 15.30 do 17. ure

Tema II:

Reševanje sporov med svetom delavcev in delodajalcem

- Vrste možnih sporov v zvezi z uresničevanjem ZSDU (interesi in pravni spori), načela za reševanje spornih razmerij,
- postopek zadržanja odločitve delodajalca,
- oblike mirnega reševanja sporov (konciliacija, mediacija, arbitraž), spori pred delovnim sodiščem,
- angažiranje inšpekcije dela,
- sprožanje postopkov za prekrške in kazenskih postopkov zaradi kršitve soupravljaljskih pravic,
- priprava pisnih vlog v pravnih postopkih.

Predavatelj: dr. Zvone Vodovnik, direktor Inštituta za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.

Petek, 14. marec 1997, od 9.00 do 13.00 ure

Tema III:

Kako se pogajamo o participacijskem dogovoru

- Konkretna navodila za vodenje pogajanj
- določitev strategije in taktike pogajanj,
- priprave na pogajanja,
- dokazovanje in prepričevanje,
- problem popuščanja v zahtevah,
- možni nesporazumi v teku pogajanj,
- zaključevanje pogajanj in sklepanje sporazuma.

b) Stimulacija pogajanj (»case pogajanja«)

V praktični vaji bodo po metodi igranja vlog prikazana in preizkušena teoretična pravila o vodenju pogajanj na osnovi konkretnih rešitev iz osnutka participacijskega dogovora, kakršen je bil prvi dan izoblikovan v okviru delavnice.

c) Analiza vsebine doslej sprejetih participacijskih dogovorov v Sloveniji

Predstavljene bodo ugotovitve iz analize doslej sprejetih participacijskih dogovorov v

Sloveniji, ki jo je po naročilu ministrstva za delo, družino in socialne zadeve opravil ITEO iz Ljubljane v okviru širše študije o uresničevanju zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju. Predavatelj: dr. Bogdan Kavčič, konzultant za upravljanje človeškega dejavnika pri ITEO – Inštitutu za trženje, ekonomiko in organizacijo iz Ljubljane

Od 13.15 do 14.00 ure

Splošna razprava in sklepne ugotovitve ter priporočila

Metode dela: predavanja, razprave, igranje vlog, delavnica
Prijave za seminar pošljite na izpolnjeni prijavnici na naslov: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Dalmatinova 4, Ljubljana, najkasneje do 5. marca.

Seminar bomo izvedli, če bo najmanj 20 prijav. Če bo prijav več, bomo preostale prijavljene uvrstili na naslednji seminar.

Kotizacija za seminar, ki vključuje tudi strokovno gradivo, znaša 21.000 tolarjev za udeležence. Prijavnici za seminar je treba priložiti tudi potrdilo o plačani kotizaciji (kopijo virmana).

Kotizacijo nakažite na ŽR Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, št. 50101-678-47511. Na virmanu pod namen nakazila pripišite »Seminar VI, sklic na število 11«.

Za udeležence, ki želijo biti nastanjeni v SIC Radovljica, je treba to navesti v ustrezni rubriki na prijavnici.

Stroški bivanja in prehrane se poravnajo v SIC (polni penzion in dvoposteljni sobi je 6.000 tolarjev).

Dodatna pojasnila v zvezi s tem seminarjem dobite pri Vandii Rešeta, telefon 061/316-489.

Vanda Rešeta,

vodja izobraževanja pri Svetu ZSSS

Prijavnica za izobraževalni seminar

KAKO SKLEPAMO PARTICIPACIJSKI DOGOVOR IN REŠUJEMO SPORE MED SVETOM DELAVCEV IN DELODAJALCEM«

ki bo 13. in 14. marca 1997

Ime in priimek:

Datum rojstva:

Izobrazba, stopnja izobrazbe:

Naslov doma:

Zaposlitev: naziv in naslov družbe:

.....

- delovno mesto:

Član sindikata dejavnosti Slovenije:

Član sveta delavcev: DA NE

Član nadzornega sveta: DA NE

(naziv in sedež družbe):

Telefonska številka:

- doma: - v službi:

V Žig in podpis odgovorne osebe

dne,

Z Metod Zalarjem, direktorjem turistične agencije ATRIS

SLOVENSKE POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI NA HRVAŠKEM VREDNE 3,5 MILIJARDE NEMŠKIH MARK

Turistična agencija ATRIS, ki se ukvarja z borzo tako imenovanega sindikalnega turizma in tudi z organizacijo drugih zahtevnih turističnih aranžmajev, bo letos zakoračila v sedmo leto svojega delovanja. Sindikati so jo ustanovili z željo, da bi bile razmeroma bogate počitniške zmogljivosti slovenskih delavcev izkoriščene več kot dva meseca na leto in da bi končno pričeli dopustovati tudi ljudje, ki si tega skoraj nikoli niso privoščili.

Na naše prvo vprašanje, s čim se ATRIS po dobrih šestih letih življenja lahko pohvali, nam je Metod Zalar, direktor borze, odkritosrčno odgovoril:

»Predvsem s tem, da smo še med živimi. Naj bom bolj neposreden: v Sloveniji imamo približno 700 turističnih agencij, torej eno na manj kot 3.000 prebivalcev. Poleg tega pa je treba upoštevati še dejstvo, da kupna moč slovenskega delavca ni tolikšna, kot je bila pred leti, in da gre mnogim ljudem zelo za nohte, prenekaterim pa za golo preživetje. Včasih smo godrnjali, češ da gre vsako leto na zaslužni dopust le vsak drugi delavec, danes pa bi bili s tem podatkom še kako zadovoljni...«

- Je to vse?

»Ne. Resnici na ljubo moram povedati, da ima naša agencija že širok krog ljudi, ki se redno obračajo na ATRIS. Ta zvestoba je dokaj zgovorna. Med drugimi potrjuje, da so stranke za-

dovoljne z našo ponudbo. V minulih šestih letih smo zabeležili blizu 100.000 prenočitev, rekord pa je 22.000 prenočitev v letu dni. Zadovoljni smo, kot že rečeno, da se prenekateri gostje vračajo, ker so pri nas dobili pač to, kar so želeli in pričakovali.«

- Agencija se ukvarja tudi z organizacijo strokovnih potovanj, mar ne?

»Drži, pa čeprav je to dokaj zahtevno delo, saj strokovnih ekskurzij ne moremo enačiti z običajnimi turističnimi izleti. Zato se je potrebno, ko popelješ na pot v Nemčijo, Italijo ali Anglijo izbrane strokovnjake, še precej bolj potruditi. Mi smo se, zato smo si ustvarili ugled tudi na tem področju.«

- Pa neuresničeni načrti?

»Med drugim si želim, da bi imel ATRIS svojo pravo poslovno valnico, kakršno pač potrebuje. No, ta zaloga nas še čaka. Za preživetje in še nekaj več potrebuje sleherna agencija ustrezne delovne pogoje. Naša jih nima. In to me še najbolj žuli. Za primerne prostore in opremo bi ATRIS potreboval kakih 150.000 mark. Kajpak tega denarja, vsaj zaenkrat, agencija ne premore.«

- Kako je s slovenskimi počitniškimi zmogljivostmi ob Jadranu oziroma na Hrvaškem? Ste še vedno črnogledi?

»Za kdo ve kako velik optimizem, žal, ni razloga. Včasih

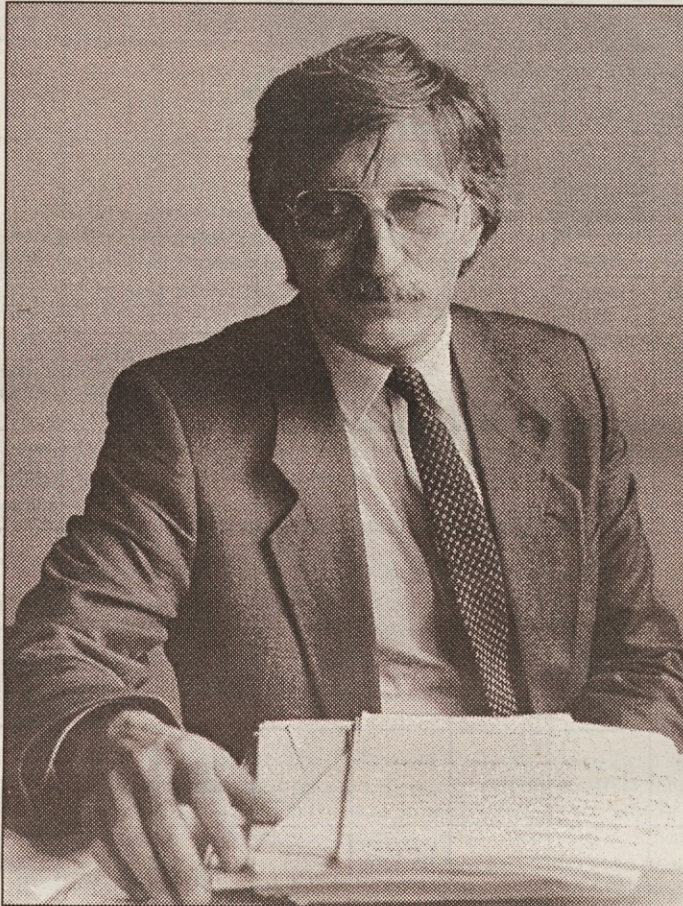
smo imeli v sosednji državi 54.000 počitniških postelj, od tega jih je ostalo le še 35.000. Zelo veliko smo že zgubili. Precej tisoč ležišč je bilo prodanih, veliko zmogljivosti pa je načel zob časa, ker so domovi zaklenjeni in ker jih nihče ne vzdržuje. Seveda velja to tudi za počitniške prikolicice, pa za bivalne kontejnerje, bungalove in podobne zmogljivosti. Vzrokov za propadanje domov ni malo, glavni pa je nedvomno ta, da se je slovensko premoženje preko noči znašlo v drugi državi. To dejstvo je upravljanje naših počitniških zmogljivosti na Hrvaškem zapletlo do tolikšne mere, da so prenekateri dvignili roke in se preprosto odpovedali svojemu imetju.«

- Kolikšna je vrednost slovenskih počitniških zmogljivosti v sosednji državi?

»Presenetljivo velika. Če upoštevamo vse, to je objekte, takšne in drugačne, pa opremo in seveda zemljišča, gre za premoženje, težko 3,5 milijarde mark! Zato je skrajni čas, da prizadeti v Sloveniji stopimo skupaj in se končno dogovorimo za strategijo. Čas se namreč izteka, saj hrvaška vlada ne bo odstopila od svojih zahtev. Prepričan sem, da bi nam morali pri tem priskočiti na pomoč najvišji politični, vladni in drugi vrhovi v Sloveniji, saj gre konec koncev za krvave žulje in

dolgoletno zategovanje pasov slovenskih delavcev. Noben počitniški dom ni bil podarjen. Vse, tudi najbolj skromne počitniške zmogljivosti so bile trdo prigrarane. Zakaj bi se jim zdaj

tako zelo zlahka odpovedali? Poudarjam: glede vsega tega pričakujemo pomoč vlade, saj posamezni lastniki nimajo toliko moči, da bi sami ubranili svoje pravice...«

Metod Zalar

- Pa vprašanje beguncev?

»Žal tudi to vprašanje še vedno ni rešeno. Počitniška skupnost Murska Sobota, ki ima svoje naselje v Monseni pri Rovinju, je še vedno praznih rok. V njenih bungalovih prebivajo begunci, ki so si poiskali delo, nekateri celo v Nemčiji, medtem ko zasežene hišice oddajajo turistom. Zgodba je dolga, razpleta pa še ni na vidiku. Tudi zato ne, ker hrvaška vlada ničesar ne stori, da bi lahko slovenski lastniki spet prišli do svojega premoženja. Podobno kot v Monseni je tudi na opatijski rivieri, pa na Rabu, na območju Zadra in verjetno še kje. Slovenska država pa nič. Odgovorni molčijo, tudi na pisma ne odgovarjajo...«

- Možnosti cenenege letovanja pod streho sindikalnih počitniških domov so torej iz leta v leto bolj skromne, mar ne?

»Drži. Računam, da si je lansko leto privoščilo vsaj skromne počitnice le 38 do 40 odstotkov prebivalcev Slovenije. To je zaskrbljujoče malo. Polovica dopustnikov je počitnikovala na domači zemlji, druga polovica pa v tujini, od tega velika večina na hrvaškem Jadranu. Ob vsem povedanem ne pričakujem, da bo letošnje poletje kaj drugače.«

- Verjetno ste že sredi priprave na novo sezono. Bo treba s prijavi pohititi?

»Vsem sindikalnim zaupnikom priporočam, naj zares pohitijo s svojimi željami, saj v drugi polovici marca ne bo več na voljo najbolj zanimivih aranžmajev. Počitniških zmogljivosti je manj kot pred leti, zato bo tudi ponudba nekoliko skromnejša. Skratka, velja pohiteti in si pravočasno zagotoviti prepotrebni letni odih. Zdaj je še čas, kmalu pa bo prepozno.« nam je dejal Metod Zalar, direktor ATRISA.

Andrej Ulaga

UGODNA PONUDBA ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE SLOVENIJE ZA PODALJŠANJE ZDRAVSTVENIH ZAVAROVANJ V LETU 1997

Za nami so štiri leta izvajanja sistema zdravstvenega zavarovanja, ki je v celoti začel veljati 1. januarja 1993. Pri tem je Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije konec leta 1992 na pobudo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in zatem še nekaterih sklenil krovne pogodbe o sklepanju skupinskih prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj za doplačila pod ugodnimi pogoji, med drugim tudi z zagotovitvijo znatnih popustov na zavarovalno premijo.

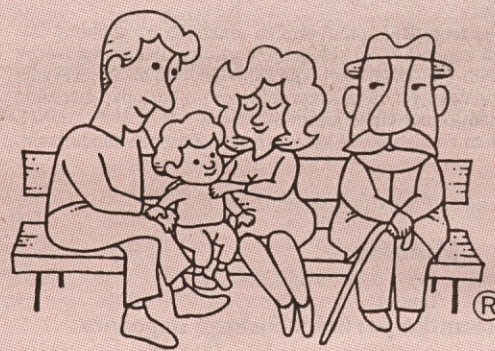
Na začetku leta 1997 lahko z gotovostjo ocenimo, da je izvajanje sklenjenih prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj na takšni osnovi potekalo brez problemov. Zavarovanci so lahko brez težav uveljavljali zavarovanje z našo izkaznico o prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju pri vseh izvajalcih obveznega zdravstvenega zavarovanja, tj. pri svojem splošnem zdravniku, pri specialistu, v bolnišnici in zdravilišču, v lekarni.

Tako se je Zavod v preteklih štirih letih izkazal za zaupanja vrednega partnerja pri vseh zavarovancih, ki imajo njegovo prostovoljno zdravstveno zavarovanje za doplačila.

Zavod pripravlja zelo konkurenčno ponudbo za podaljšanje sedanjih zavarovanj po krovnih pogodbah (višina premije, popusti itd.). Hkrati posodablja sistem spremljanja poslovanja prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja, kar bo podlaga za še bolj učinkovito poslovanje. V skladu z zahtevami zakona o zavarovalnicah bo ta posodobitev uveljavila številne prednosti za njegove zavarovance pri uveljavljanju zavarovanja (npr. pri uveljavljanju bonusov itd.).

Zavod je kot zavarovalnica s svojim prostovoljnim zavarovanjem doslej zanesljivo in odgovorno zadovoljil pričakovanja tako zavarovancev pri uveljavljanju zavarovanja kot izvajalcev zdravstvenih storitev s tekočim izplačevanjem zavarovalnin za svoje zavarovance. Ob posodobitvi sistema poslovanja bo za svojih 1,2 milijona zavarovancev tako postal še zanesljivejši partner.

Gregor Berkopec

PROSTVOLJNA ZDRAVSTVENA ZAVAROVANJA

Zavarujemo bogastvo zdravja.®

ZZS

ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE SLOVENIJE